

Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej
www.haus.pl

SPRAWOZDANIE

z działalności
Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej w roku 2012

Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej z główną siedzibą w Gliwicach oraz drugim biurem w Opolu jest związkiem stowarzyszeń zrzeszającym polskie i niemieckie organizacje i instytucje współpracujące na rzecz budowania dobrych stosunków polsko-niemieckich; podejmuje także działania na rzecz pogłębiania integracji Polski z Unią Europejską. Uroczyste otwarcie Domu z udziałem Prezydenta Republiki Federalnej Niemiec prof. dr Romana Herzoga oraz – w imieniu Prezydenta RP Aleksandra Kwaśniewskiego – prof. Danuty Hübner, szefowej Kancelarii Prezydenta RP odbyło się 17 lutego 1998 r.

Działalność Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej (DWPN) ma na celu wspieranie budowy dobrych stosunków polsko-niemieckich we współpracy z mniejszością niemiecką, w oparciu o postanowienia Traktatu o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy z 17 czerwca 1991r. między Rzeczypospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec oraz wspieranie integracji Polski z Unią Europejską. Kooperacja partnerów polskich i niemieckich w ramach Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej bierze swój początek z pięcioletniej działalności w regionie Fundacji im. Friedricha Eberta. Inicjatorami utworzenia Domu byli posłowie do Bundestagu: Markus Meckel, Hartmut Koschyk, dr Friedbert Pflüger, dr Christoph Zöpel oraz senatorowie polscy prof. Dorota Simonides i prof. Gerhard Bartodziej.

W ramach związku stowarzyszeń współpracują następujące polskie i niemieckie instytucje i organizacje:

1. ze strony polskiej:

- Związek Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych w Polsce,
- Regionalna Izba Gospodarcza w Katowicach,
- Śląskie Stowarzyszenie Samorządowe w Leśnicy
- Towarzystwo Polsko-Niemieckie im. Stanisława Bieniasza,
- Regionalna Izba Przemysłowo-Handlowa w Gliwicach,
- Niemieckie Towarzystwo Oświatowe,
- Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Niemców Województwa Śląskiego,
- Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Niemców na Śląsku Opolskim,
- Konserwatorium im. Josepha von Eichendorffa,
- Związek Młodzieży Mniejszości Niemieckiej w RP

2. ze strony niemieckiej:

- Towarzystwo Niemiecko-Polskie Zarząd Federalny,
- Fundacja im. Friedricha Eberta.

Statutowymi celami Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej są:

- Wspieranie i pogłębianie przyjaznych stosunków polsko-niemieckich we współpracy z organizacjami i instytucjami mniejszości niemieckiej w Polsce, która jako naturalny pomost między narodami polskim i niemieckim wnosi cenny wkład do życia ich społeczeństw. Wspieranie mniejszości niemieckiej i jej dialogu z większością polską.
- Popularyzacja wiedzy i inicjowanie wspólnych przedsięwzięć w zakresie: nauki, kultury, historii, gospodarki, społeczeństwa i polityki obu krajów oraz propagowanie, zwłaszcza wśród młodego pokolenia, postaw wzajemnego zrozumienia i współpracy. Dialog interkulturowy i działania na rzecz odkrywania i pielęgnowania wielokulturowych tradycji Górnego Śląska z uwzględnieniem także niemieckiego dziedzictwa kulturowego regionu
- Współpraca w zakresie budowania społeczeństwa obywatelskiego. Niwelowanie uprzedzeń i stereotypów. Współpraca w zakresie umacniania i rozwoju samorządności i decentralizacji oraz transformacji systemu gospodarczego i społecznego (restrukturyzacja Górnego Śląska).
- Działania w zakresie współpracy interregionalnej jak również działania na rzecz dynamizacji procesu integracji Polski z Unią Europejską.

Dom realizuje projekty edukacyjne i informacyjne w formie: konferencje, seminaria, szkolenia, warsztaty, wyjazdy informacyjne, publikacje, konkursy itp. w następujących dziedzinach: budowanie społeczeństwa obywatelskiego, decentralizacja i rozwój samorządności, propagowanie międzynarodowych standardów ochrony praw mniejszości narodowych, dialog interkulturowy, rozwój lokalny i regionalny, integracja Polski z Unią Europejską. Adresatami i partnerami tych działań są samorządy terytorialne, organizacje pozarządowe, mniejszość niemiecka, dziennikarze, środowiska nauki, polityki, kultury, młodzież.

W 2012 roku DWPN zrealizował ok. 70 przedsięwzięć/projektów w zakresie edukacji i kultury, przy czym w samym projekcie Historii Lokalnej zostało zrealizowanych 69 spotkań w wybranych gminach i powiatach województwa śląskiego i opolskiego. Bezpośrednimi odbiorcami projektów była grupa około 7.000 osób głównie z Polski i Niemiec. Przedsięwzięcia adresowane do i realizowane we współpracy z młodzieżą zajmują priorytetowe miejsce w naszej działalności. Należy zwrócić także uwagę na grupę ok. 60 tysięcy odbiorców miesięcznie cotygodniowego dodatku *Heimat*, który ukazywał się w Nowej Trybunie Opolskiej największej regionalnej gazety w województwie opolskim.

W 2012 roku została również uruchomiona nowa strona internetowa DWPN www.haus.pl. Strona odnotowała w ciągu roku ok. 92 tyś odwiedzin (ok. 7.660 miesięcznie i ok 250 dziennie). Dodatkowo były prowadzone strony projektowe: e-historie.pl oraz bilingua.haus.pl, www.media.haus.pl, www.roefs.opole.pl

Przy Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej działa Centrum Europejskie, które zostało uroczystie otwarte 14 grudnia 1999 roku w obecności m.in. głównego negocjatora ze strony rządu RP z Komisją Europejską ministra Jana Kułakowskiego. Od 2008 r. przy DWPN działa Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego.

WYBRANE PROJEKTY DOMU WSPÓŁPRACY POLSKO-NIEMIECKIEJ ZREALIZOWANE W 2011 ROKU

Obszar I

Wzmacnianie demokracji, poszanowanie praw człowieka oraz rozwój pluralistycznego społeczeństwa obywatelskiego

**Konferencja z udziałem prof. dr Christoph Zöpel nt. „Regiony metropolitalne
w Europie. Wyzwania dla Polski”
22 października 2012 r., Piekary Śląskie**

W Polsce temat metropolii jest przedmiotem debaty od kilku lat, równie długo trwają prace nad stworzeniem tzw. ustawy metropolitalnej, która jednoznacznie określałaby narzędzia organizacji współpracy pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego. Zadanie to nie jest łatwe, zwłaszcza jeśli chodzi o policentryczną konurbację Śląska. Bezdyskusyjnym pozostaje fakt, iż formalnie wyodrębnione obszary metropolitalne mają znaczący wpływ na procesy kształtujące gospodarkę, społeczeństwo i przestrzeń. Konferencja, którą zorganizował Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej we współpracy z Fundacją im. Friedricha Eberta miała na celu stworzenie regionalnej płaszczyzny dialogu, dyskusji, wymiany poglądów i doświadczeń związanych z tzw. ustawą metropolitalną pomiędzy czołowymi przedstawicielami władz lokalnych i regionalnych, polityki i nauki województwa śląskiego. Stronę niemiecką spotkania reprezentował nasz gość specjalny: **prof. dr Christoph Zöpel**, publicysta, b. Sekretarz Stanu w Federalnym Ministerstwie Spraw Zagranicznych. Naszym celem było wsparcie działań samorządowych i instytucjonalnych w toku nadzorowania procesu metropolizacji, planowania przestrzennego miast oraz ich zrównoważonego rozwoju jako pozytywny przykład stawiając wzór miejskiej integracji – Zagłębia Ruhry w Niemczech.

Obszar II

Kampania informacyjno-edukacyjna: Członkostwo Polski w Unii Europejskiej ważnym elementem dobrosąsiedzkich i przyjaznych stosunków między Polską a Niemcami

Spotkania z cyklu „Rozmowy o Europie”

Gamze Özdemir, 28 maja 2012 r., Katowice

Prof. dr Dieter Bingen oraz Minister Maciej Szponar, 19 czerwca 2012 r., Katowice

Dietmar Nietan, 13 listopada 2012 r., Gliwice

W 2012 roku kontynuowaliśmy realizację cieszącego się popularnością cyklu spotkań "Rozmowy o Europie", do udziału w których każdorazowo zapraszaliśmy jedną z osobistości polskiego i niemieckiego, a także europejskiego świata polityki, nauki i mediów. Z zaproszonym gościem rozmawialiśmy o Europie, Unii Europejskiej i jej mieszkańcach, europejskiej polityce, gospodarce, kulturze, a także o fascynacji Europą i ideą Wspólnej Europy. Podczas spotkań podejmowaliśmy także tematy dotyczące najbardziej aktualnych zagadnień i wyzwań politycznych, społecznych i gospodarczych, a w tym spraw dotyczących miejsca i roli Polski oraz Niemiec w UE oraz stosunków polsko-niemieckich w ramach członkostwa w Unii Europejskiej.

W pierwszym w 2012 roku spotkaniu z cyklu "Rozmowy o Europie" – na zaproszenie Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej oraz Fundacji im. Friedricha Eberta – udział wzięła Pani **Gamze**

Özdemir, zastępczyni przewodniczącego młodzieżówki SPD z kraju związkowego Schleswig-Holstein. W kolejnym spotkaniu z cyklu – na zaproszenie DWPN oraz Fundacji Konrada Adenauera w Polsce – udział wzięli Pan **Maciej Szpunar** z Ministerstwa Spraw Zagranicznych, Podsekretarz Stanu ds. prawnych i traktatowych w Ministerstwie Spraw Zagranicznych oraz **prof. dr Dieter Bingen**, Dyrektor Niemieckiego Instytutu Spraw Polskich w Darmstadt. Gościem ostatniego w 2012 roku spotkania został **Dietmar Nietan**, poseł do niemieckiego Bundestagu oraz przewodniczący Federalnego Związku Towarzystw Niemiecko-Polskich w Niemczech a także znawca stosunków polsko-niemieckich oraz stosunków transatlantyckich.

Spotkanie z cyklu "Rozmowy o Niemczech i o Polsce"

dr Christoph Bergner i Premier Tadeusz Mazowiecki, 23 lipca 2012 r., Opole
Barbara Richstein i prof. dr hab. Piotr Madajczyk, 28 listopada 2012 r., Katowice

23 lipca 2012 r., w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Opolskiego odbyły się niezwykle: „Rozmowy o Polsce i Niemczech” zorganizowane przez Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej oraz Fundację Konrada Adenauera w Polsce.

Gośćmi byli: **dr Christoph Bergner**, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych Republiki Federalnej Niemiec, Pełnomocnik Rządu RFN ds. Wysiedleńców i Mniejszości Narodowych oraz **Tadeusz Mazowiecki**, Prezes Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w latach 1989-1990. Goście wygłosili referaty wprowadzające, które miały stać się zacynkiem do otwartej dyskusji. Sekretarz Stanu RFN dr Christoph Bergner wygłosił referat pt.: „Tożsamość Niemca poza granicami Niemiec-pomiędzy integracją a asymilacją”, w którym poruszył żywotny problem mniejszości niemieckiej m.in. w Polsce. Natomiast Premier Tadeusz Mazowiecki odniósł się do ważnego rozdziału w historii stosunków polsko-niemieckich w wystąpieniu pt.: „Nowe rozdanie w stosunkach polsko-niemieckich po Krzyżowej 1989 r”. Po wystąpieniach obu gości moderator spotkania dr hab. Arkadiusz Stempin, Kierownik Katedry Integracji Europejskiej Wyższej Szkoły Europejskiej im. ks. Józefa Tischnera w Krakowie, w niezwykle emocjonalny i żywiołowy sposób przeprowadził z gośćmi spotkania dyskusję, która opierała się nie tylko na politycznych uzasadnieniach trudnej polsko-niemieckiej historii, ale przede wszystkim na patrzaniu na te stosunki przez pryzmat osobisty, osób zaangażowanych w te relacje od lat, i mających swoje, wypracowane i potwierdzone w praktyce życia politycznego zdanie odnośnie wielu momentów przełomowych między Niemcami i Polakami po II wojnie światowej. Dyskusja cieszyła się nie tylko żywym zainteresowaniem liczne zgromadzonej widowni, ale przede wszystkim poruszała serca i umysły uczestników, czego wyrazem były emocjonalne głosy z sali.

Ostatnim punktem spotkania było wręczenie na ręce Pana Premiera Tadeusza Mazowieckiego nagrody **ZŁOTY MOST DIALOGU 2010**, której Szacownym Laureatem został również dr Helmut Kohl, Kanclerz Republiki Federalnej Niemiec w latach 1982-1998.

Dnia 28 listopada 2012 roku Dom Współpracy Polsko Niemieckiej oraz Fundacja Konrada Adenauera w Polsce zorganizowała kolejne spotkanie z cyklu „Rozmowy o Polsce i Niemczech” w Galerii Rondo Sztuki w Katowicach. Gośćmi tego spotkania byli: **Barbara Richstein**, posłanka do parlamentu kraju związkowego Brandenburgia z ramienia CDU, rzeczniczka polityki europejskiej i medialnej oraz **prof. dr hab. Piotr Madajczyk**, historyk z Instytutu Studiów Politycznych PAN w Warszawie. Tematem dyskusji było polsko-niemieckie dziedzictwo kulturowe oraz jego percepcja w dzisiejszym społeczeństwie. Wspólnie z gośćmi zastanowiliśmy się, czy jest

ono postrzegane jako element wzbogacający oraz integrujący w polsko-niemieckich i europejskich relacjach, czy raczej jako obciążenie i balast? W jaki sposób wspólna historia i dorobek kultury wpływają na dzisiejsze stosunki pomiędzy Polską i Niemcami? Rozmowa była moderowana przez Tomasza Zacharewicz, dziennikarza Radio Opole, antropologa kultury.

Spotkania odbyły się w ramach cieszącego się dużą popularnością cyklu „Rozmów o Polsce i Niemczech”, do udziału w którym każdorazowo zapraszamy jedną z osobistości polskiego i niemieckiego, a także europejskiego świata polityki, nauki i mediów. „Rozmowy o Polsce i Niemczech” stanowią dla mieszkańców regionu doskonałą platformę dyskusji o przeszłości, teraźniejszości i przyszłości naszego regionu, Polski oraz Europy, jak i stwarzają niepowtarzalną możliwość spotkania i dyskusji z interesującymi oraz znaczącymi osobistościami reprezentującymi świat polityki, nauki i mediów.

**„Głos młodzieży – debaty szkolne”
październik-grudzień 2012
woj. śląskie i opolskie**

Młodzież z województwa śląskiego oraz opolskiego wzięła aktywny udział w projekcie składającym się z trzech części. W pierwszej części uczestnicy przygotowali się merytorycznie do debaty. W części drugiej młodzież miała okazję wykazać się kreatywnością oraz zdolnościami plastycznymi i zaprojektować plakat bądź rysunek związany z tematem. Ostatnia część spotkania została poświęcona tytułowej debacie. Dwa zespoły dyskutowały na zadany temat wymieniając się argumentami za i przeciw. Rolą publiczności była ocena owych argumentów i wyznaczenie lepszej strony. Szkoły, które wzięły udział w przedsięwzięciu miały 4 tematy do wyboru:

1. Porównanie systemów politycznych krajów Europy.
2. W którym momencie walka związana z ochroną środowiska zacznie blokować rozwój gospodarczy?
3. Rewitalizacja Górnego Śląska – w jakim stopniu pęd ku nowoczesnemu Zachodowi oraz zjednoczonej Europie wpływa na śląskie tradycje?
4. Postindustrializm na Górnym Śląsku jako efekt wejścia Polski do Unii Europejskiej. Co pozostało ze śląskości? Tradycja i/albo europejska nowoczesność?

Debaty miały miejsce w szkołach pięciu miast województwa opolskiego i śląskiego tj.: Gliwice, Chorzów, Tychy, Niemodlin oraz Opole. Każda z debat liczyła około 60 uczestników. Referentami ww. debat była: Pani **dr Magda Mazik- Gorzelańczyk** - Prezes Fundacji Kształcenia Zawodowego i Międzykulturowego „Faveo” we Wrocławiu, trener w Międzynarodowym Domu Spotkań Młodzieży Mikuszewo, znawca polsko-niemieckiej wymiany młodzieży.

**„Europa dla młodzieży”
gra symulacyjna
7 grudnia 2012 r., sala „Ostrówek”, Urząd Marszałkowski w Opolu**

Gra symulacyjna jest projektem Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej we współpracy z Fundacją Konrada Adenauera, skierowanym do młodzieży i studentów z województwa śląskiego w wieku od 16 do 24 lat. Przedstawiana przez nas gra stanowiła formę uczenia się poprzez symulację i odgrywanie ról zgodnie z zaplanowanym scenariuszem, dzięki czemu daje okazję do rozwiązywania problemów i podejmowania decyzji. Role pozostawiły "aktorom" swobodę w tworzeniu osobowości ich postaci tak, aby mogli działać w sposób indywidualny, podejmując

własne decyzje w przestrzeni fikcyjno-realnej. Celem naszej gry było zapoznanie się z procesem uchwalania prawa w Unii Europejskiej, rozwój postaw obywatelskich, podwyższenie kompetencji społecznych oraz przede wszystkim przeżycie dobrej zabawy w atmosferze konstruktywnej rywalizacji. Osoby, które brały udział w grze zajęły miejsce w Parlamencie Europejskim, Radzie Unii Europejskiej lub też zostały korespondentami w Brukseli.

„ABC Tolerancji”

Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej wraz z Konsulatem Generalnym RFN we Wrocławiu zorganizował jesienią 2012 roku w 4 szkołach w województwie śląskim i opolskim warsztaty pt: „ABC Tolerancji”. W każdej ze szkół odbyły się cztery spotkania:

1. Warsztaty wprowadzające w tematykę istniejących stereotypów i uprzedzeń. Uczniowie zapoznają się z możliwymi skutkami dyskryminacji. Last but not least wspólnie wypracujemy umiejętności, jak w życiu codziennym żyć w duchu akceptacji innych i integracji w Europie.
2. Projekcja filmu „Blue Eyed”. Film oferuje widzom szansę obejrzenia zapisu warsztatu prowadzonego przez jedną z najsłynniejszych amerykańskich trenerek warsztatów różnościowych, Jane Elliott.
3. Spotkanie z osobą wspierającą działania przeciw dyskryminacji i nierównemu traktowaniu.
4. Warsztat podsumowujący przeżycia i spostrzeżenia uczestników podczas całego projektu. Tematem przewodnim warsztatów była tolerancja, akceptacja i integracja, czyli jak na co dzień żyć w duchu akceptacji innych i integracji w Europie.

Konkurs graficzny

„Euro 2012 – symbolem zjednoczonej Europy” październik-grudzień 2012

Dom Współpracy Polsko Niemieckiej zorganizował konkurs graficzny pt.: „Euro 2012 – symbolem zjednoczonej Europy”. Do udziału w konkursie zaproszeni zostali dorośli oraz młodzież z całej Polski w dwóch kategoriach wiekowych: pierwsza – od 16 do 25 lat, druga – od 25 lat wzwyż. Rodzaj pracy, jaką mieli za zadanie wykonać uczestnicy, był jednostronicowy komiks, który opowiadał o integracji europejskiej nawiązując do Mistrzostw Europy w piłce nożnej w 2012 roku. Po upływie terminu nadsyłania prac konkursowych jury w składzie: **dr Damian Piotrek** – Akademia Sztuk Pięknych oraz **Jerzy Góra** – Polskie Radio Katowice wyłoniło zwycięzców oraz wyróżnionych, na których czekały cenne nagrody m.in. netbooki, tablety oraz aparaty cyfrowe. Poniżej nazwiska laureatów konkursu w dwóch kategoriach:

- od 16 do 25 lat:

- 1 miejsce – Kuba Stanek
- 2 miejsce – Sylwia Chlipała
- 3 miejsce – Michalina Musialik

- od 25 lat wzwyż:

- 1 miejsce – Marian Jurgowski
- 2 miejsce – Rafał Naskręt
- 3 miejsce – Anna Bortkiewicz

19 grudnia 2012 roku odbyła się gala wręczenia nagród konkursowych. Uczestnicy gali mieli okazję obejrzeć wszystkie nadesłane komiksy. Po wręczeniu wyróżnień odbył się poczęstunek,

podczas, którego można było porozmawiać z jurorami konkursu oraz obejrzeć pokaz wystawy malarstwa jednego z członków komisji - Pana dr Damiana Pietrka. Dwanaście najlepszych prac ukazało się w kalendarzu Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej na rok 2013.

Obszar III

Popularyzowanie wielokulturowego dziedzictwa Górnego Śląska w myśl motto „Bez znajomości historii regionu nie można odpowiedzialnie kształtować jego przyszłości i wzmacniać wzajemnej akceptacji i integracji różnych grup społecznych oraz identyfikacji mieszkańców z ich regionem”

**Historia lokalna na przykładzie wybranych powiatów, miast i gmin
marzec - grudzień 2012 r.**

**Gmina Chrzastowice, Prószków, Głuchołazy, Prudnik, Leśnica, Grodków, Krapkowice
powiat oleski, tarnogórski, nyski, raciborski oraz Szemrowice**

Projekt Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej miał za zadanie przeciwdziałać myśleniu w kategoriach wrogości, które odcisnęło się głębokim piętnem w świadomości ludzi. Społeczeństwu polskiemu, a w szczególności społecznościom zamieszkującym dawne tereny niemieckie, prezentowany był krytyczny i kompleksowy obraz przeszłości, uwzględniający przede wszystkim kulturową różnorodność Śląska.

Projekt był realizowany w okresie od marca do końca grudnia 2012 r., na terenie województwa opolskiego i śląskiego. W ramach Historii Lokalnej odbyło się 69 wykładów połączonych z dyskusją,

6 konkursów dla dzieci i młodzieży oraz 7 wycieczek historyczno-krajoznawczych. Łącznie w projekcie wzięło udział prawie 3400 osób.

Głównym działaniem projektu był cykl wykładów, podczas których wygłaszano referaty. Ponadto po usłyszeniu prelekcji uczestnicy spotkania mieli możliwość zadawania pytań referentowi, co nierzadko powodowało wywiązanie się żywej dyskusji. Było to uwarunkowane nie tylko dużym zainteresowaniem mieszkańców danego regionu dziejami i historią swej „małej ojczyzny”, ale również faktem, iż byli oni świadkami niektórych wydarzeń, bądź znają je z przekazów swoich przodków.

W roku 2012 prelekcje odbywały się na terenie gmin i powiatów, które już od dłuższego czasu realizują projekt, a także w takich gminach, jak Krapkowice, które dopiero przystąpiły do projektu.

Tematy spotkań obejmowały historię, tradycję, wielokulturowe dziedzictwo, jak również elementy krajoznawcze danego regionu.

Przykładowe tematy wykładów w 2012 roku to: Słynni kolarze z Gminy Chrzastowice, Historia Księstwa Nyskiego – od Kasztelani Otmuchowskiej do Księstwa Nyskiego, Historia Instrumentarium Ziemi Grodkowskiej jako przykład tradycji muzycznej regionu, Historia kościoła ewangelickiego (protestanckiego) w Krapkowicach, O. Arthur Nicolaier - wybitny śląski lekarz, Rzemiosło dawnej Nysy, Mniejszości narodowe i etniczne w Polsce - historia i wyzwania na przyszłość - Niemcy, Karaimi, Tatarzy, Romowie i Łemkowie, Arboretum w Prószkowie świadkiem świetności Królewskiego Instytutu Pomologicznego, Dzieje fabryki włókienniczej rodziny FRAENKEL-PINKUS (od 1845 do nacjonalizacji przez hitlerowców), Kult Św. Jana Nepomucena na trójkulturowym polsko-niemiecko-czeskim pograniczu ziemi raciborskiej, Dzieje Pożarnictwa na Górnym Śląsku do roku 1945, Podróż J.W. Goethego po Śląsku i jego pobyt w Tarnowskich Górach.

Drugim działaniem w ramach projektu była organizacja konkursów dla dzieci i młodzieży. Zostało zorganizowanych łącznie 6 konkursów przez następujących partnerów: gmina Grodków, powiat oleski, gmina Prószków, gmina Prudnik, powiat tarnogórski.

Konkursy to ciekawy sposób zainteresowania młodych ludzi historią, kulturą i tradycją ich najbliższego otoczenia.

Konkursy organizowane przez Gminę Grodków oraz Miejską i Gminną Bibliotekę Publiczną w Grodkowie odbyły się pod hasłami „Z przeszłości i teraźniejszości Miasta i Gminy Grodków” oraz „Czy znasz dzieje Grodkowa?”. Pierwszy przeznaczony był dla uczniów wszystkich szkół gimnazjalnych Gminy Grodków. Konkurs regionalny składał się z dwóch części: testu indywidualnego oraz pracy w grupach. Uroczyste rozdanie nagród odbyło się 26 marca 2012 r. Konkurs „Czy znasz dzieje Grodkowa” przeznaczony był natomiast dla uczniów klas IV szkół podstawowych Gminy Grodków. W konkursie wzięły udział dwuosobowe drużyny wraz z opiekunami. Wszyscy uczestnicy wykazali sporą wiedzę na temat historii, zabytków i czasów współczesnych Grodkowa. Wręczenie nagród odbyło się 2 kwietnia 2012 r.

W powiecie oleskim również zrealizowany został w ramach „Historii lokalnej” już po raz czternasty konkurs wiedzy o powiecie oleskim, którego organizatorem było Starostwo Powiatowe w Oleśnie. Finał XIV Konkursu odbył się 4 kwietnia 2012 r. w Zespole Szkół w Oleśnie. Uczestnicy konkursu wykazali się ogromem wiedzy z zakresu historii, życia społecznego, przyrody, geografii oraz dnia dzisiejszego naszego powiatu.

Miejska i Gminna Biblioteka Publiczna w Prudniku oraz Gmina Prudnik zrealizowała konkurs literacki nt. „Wieczne opowieści”, mającym na celu utrwalenie lokalnej tradycji i historii opowiadanych niegdyś przez mieszkańców Gminy. W szczególności konkurs miał następujące cele: zachęcenie do zapisu literackiego własnych doświadczeń i zasłyszanych opowieści, uwrażliwienie na tradycje rodzinne i lokalne, utrwalenie/zapis tradycji wieczornych opowieści w gronie rodziny i przyjaciół, utrwalenie wydarzeń z małej, lokalnej i rodzinnej historii, niezwykłych, ciekawych, barwnych lub typowych, choć odchodzących już w niepamięć zachowań i obrzędów. Wręczenie nagród odbyło się 12 grudnia 2012 r.

Starostwo Powiatowe w Tarnowskich Górach było kolejnym partnerem projektu, który zorganizował konkurs. Konkurs pod hasłem „Wiem (prawie) wszystko o Ziemi Tarnogórskiej” przebiegał w dwóch miejscowościach - w Tarnowskich Górach, głównie wśród dorosłych oraz w Miasteczku Śląskim wśród gimnazjalistów. Uczestnicy, którzy w ramach eliminacji, polegających na testach wiedzy zdobyli najwięcej punktów znaleźli się w finale. Komisja spośród finalistów wyłoniła trzech zwycięzców oraz przyznała dwa wyróżnienia. Uroczyste wręczenie nagród odbyło się 21 grudnia 2012 w Miasteczku Śląskim. Należy podkreślić wysoki poziom konkursu, gdyż kilka pytań było wysoce specjalistycznych. Odpowiedzieć na nie mogli przede wszystkim uczestnicy spotkań Historii Lokalnej.

Gmina Prószków oraz Stowarzyszenie Szerokie Horyzonty z Prószkowa były organizatorem konkursu fotograficznego pn. „Gmina Prószków w Europie – Europa w Gminie Prószków”. Tematem fotografii w konkursie były krajobrazy, zjawiska oraz dzieła myśli i rąk ludzkich związane z dziejami i współczesnością Gminy Prószków, nawiązujące do bogatej, wielokulturowej przeszłości historycznej (czeskiej, austriackiej, niemieckiej), a także do zmian, jakie zachodzą dzięki przynależności do Unii Europejskiej. W konkursie wzięło udział 31 osób.

Obok konkursów bardzo ciekawą oraz aktywną formą poznawania i odkrywania przeszłości swego regionu są wycieczki historyczno-krajoznawcze, których w roku 2012 odbyło się siedem. Wycieczki zorganizowali następujący partnerzy: gmina Grodków, powiat nyski, powiat tarnogórski, powiat oleski, gmina Leśnica, gmina Prószków, gmina Głuchołazy.

Wycieczka pn. „Walory kulturowe pogranicza górnośląskiego” zorganizowana przez Gminę Głuchołazy odbyła się 27 maja 2012 r. W ramach wycieczki odwiedzono Prudnik, Mochów,

Głogówek, Biedzychowice oraz Moszną. W Biedzychowicach odwiedziono „Farską Stodołę”, powstałą w 2002 r. z inicjatywy Grupy Odnowy Wsi i tamtejszego koła DFK. Zobaczyć tam można wyposażenie dawnego śląskiego domu, bogatego w sprzęty użytkowe, meble, naczynia stołowe i artykuły gospodarstwa domowego. Natomiast w Mosznej zwiedzano jeden z najpiękniejszych w Polsce zamków. Zamek Moszna najbardziej urzeka przybyłych turystów niezwykłą liczbą ślicznych wież i wieżyczek (w sumie jest ich 99). Posiada również przepiękny – około 100 ha park w stylu krajobrazowym.

Gmina Grodków już tradycyjnie zorganizowała wycieczkę historyczno-krajoznawczą dla uczestników konkursów regionalnych. Odbyła się ona 4 czerwca 2012 r. pod hasłem „Po Gminie Grodków – Śladami Krzyży Pokutnych”.

Nawiązując do historii miejscowości Raszowej, która do 1810 roku należała do klasztoru w Jemielnicy w dniu 24 czerwca 2012 odbyła się wycieczka do tejże miejscowości pn. „Jemielnica jako średniowieczna osada cystersów i kolebka mniejszości niemieckiej na Śląsku”, którą zorganizowało koło DFK Raszowa oraz Urząd Miasta i Gminy w Leśnicy. Niezapomnianych wrażeń dostarczył uczestnikom Jarmark Cysterski. Uroczysty pochód przeszedł przez Jemielnicę. Liczne kramy, atrakcje wprowadziły w niezwykły świat tętniącej życiem osady handlowej.

Wycieczka zorganizowana przez Gminę Prószków i Stowarzyszenie Szerokie Horyzonty z Prószkowa pn. „Drogami i ścieżkami prószkowskiego proboszcza ks. Hugona Kwiotka (1876 - 1959)” odbyła się 22 września 2012. Do udziału w wycieczce na Górę Świętej Anny zaproszeni zostali uczniowie klas V i VI szkoły podstawowej w Prószkowie. W bazylice Św. Anny młodzież poznała historię powstania świątyni, kalwarii oraz groty lurdzkiej.

Jesienny Historyczno-Krajoznawczy Rajd Rowerowy, w którym wzięło udział 85 osób zorganizowany został przez Starostwo Powiatowe w Nysie i odbył się 14 października 2012 r. Trasa obejmowała 27 km i prowadziła przez dziewięć miejscowości, m.in. Nysę, Korzękwice, czy Frączków. Podczas rajdu uczestnicy mieli okazję zobaczyć i usłyszeć historię pałacu we Frączkowie, kapliczki z barokową figurą Chystusa Salwator Mundii w Śmiłowicach, neorenesansowego pałacu i neogotyckiej kaplicy w Biechowie, a także legendę o samotnie rosnącej lipie w Nowakach. Rajd zakończył się w Sękowicach, gdzie odbył się poczęstunek i rozdano materiały informacyjno-promocyjne.

Wycieczka pn. „Zapomniane miejsca Górnego Śląska – Centralne Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach” zorganizowana przez Starostwo Powiatowe w Oleśnie odbyła się 19 października 2012 r. Udział w wycieczce wzięli uczniowie Zespołu Szkół w Oleśnie wraz z nauczycielami, którzy poznali historię muzeum oraz odwiedzili Stary Cmentarz Jeniecki, gdzie w zadumie obejrzeliby nagrobki i pomniki poświęcone jeńcom wojennym. Na zakończenie uczestnicy odwiedzili muzeum, które było Komendanturą Dowództwa. Tam obejrzeliby film dokumentacyjno-edukacyjny o tym tragicznym miejscu oraz wystawy poświęcone losom jeńców różnych narodowości.

W dniu 23 listopada 2012 odbyła się wycieczka do Katowic-Nikiszowa pn. „Nikiszowiec - końcowy efekt wizji Emila i Georga Zillmanów” zorganizowana przez Starostwo Powiatowe w Tarnowskich Górach. Uczestnicy najpierw zwiedzali osiedle Nikiszowiec wraz z jego podwórkami (na których kiedyś stały szopki, chlewiki i piece chlebowe) i uliczkami. Ostatnim punktem programu wycieczki była wizyta w nikiszowym oddziale Muzeum Historii Katowic.

„Historia lokalna” jest jednym z najstarszych i najbardziej prestiżowych projektów Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej, którego tradycja sięga do początków istnienia Domu. W roku 2012 realizowany był w dwóch województwach na terenie 12 gmin i powiatów.

Archiwum Historii Mówionej

Priorytetowym celem projektu „Archiwum Historii Mówionej” było podniesienie świadomości historycznej wśród młodzieży mniejszości niemieckiej a przede wszystkim wzbogacenie archiwum historii mówionej w postaci strony internetowej: www.e-historie.pl.

Projekt w 2012 roku, składał się z 4 elementów: pierwszym elementem projektu były spotkania z nauczycielami województwa opolskiego i śląskiego, nauczycieli-multiplikatorów wiedzy o projekcie wśród swoich uczniów, rekrutacji i szkolenia uczestników, rejestracji wywiadów ze świadkami historii oraz opracowaniu portalu internetowego z nagraniami uczestników. Drugim elementem była rekrutacja uczestników. Naszymi uczestnikami w tego rocznej edycji była młodzież klas licealnych oraz studenci. W IV edycji do projektu zakwalifikowaliśmy 40 uczestników. Ostatnim etapem innowacyjnego projektu były zorganizowane dwudniowe szkolenia. Podczas szkoleń młodzi dziennikarze projektu rozszerzyli swoją wiedzę na temat losów Ślązaków w trakcie II Wojny Światowej, bezpośrednio po wojnie oraz dowiedzieli się, jakie dzieje i zawirowania historii towarzyszyły Ślązakom w Polsce, do przełomu demokratycznego w 1989 r. W związku z obchodzoną w tym roku rocznicą 40-lecia istnienia Diecezji Opolskiej, jednym z punktów szkoleń był temat: „Kościół katolicki na Śląsku w okresie Polski Ludowej”. Zaś po szkoleniu uczestnicy projektu „Archiwum Historii Mówionej” wyruszyli na poszukiwanie świadków historii. Całość projektu była pod nadzorem naukowców: dr Bernarda Linka, adiunkta w Państwowym Instytucie Naukowym Instytucie Śląskim w Opolu oraz Macieja Fica, pracownika Uniwersytetu Opolskiego. Po zakończeniu rundy przeprowadzania wywiadów ze świadkami historii oraz obróbki technicznej nagranych materiałów, jak również umieszczenia wywiadów na portalu internetowym poświęconym temu projektowi, uczestnicy projektu "Archiwum Historii Mówionej" udali się do Berlina. Najważniejszym punktem programu podróży było spotkanie młodych dziennikarzy projektu z dr Christophem Begnerem, Pełnomocnikiem Rządu Republiki Federalnej Niemiec ds. Wysiedleńców i Mniejszości Narodowych. Minister podkreślał jak cenne jest przekazywanie tożsamości kulturowej młodemu pokoleniu, poprzez praktyczne i właściwe podejście do dwujęzyczności polsko- niemieckiej w życiu rodzinnym i oświatowym.

**„Wokół dawnej polsko-niemieckiej granicy” -
prezentacja wystawy "Na granicy. Rzecz o czasach, ludziach i miejscach" w szkole,
wycieczka szlakiem dawnej polsko-niemieckiej granicy Górnego Śląska
oraz warsztaty dla uczniów**

**24 września 2012 r., Pyskowice
18 października 2012 r., Tarnowskie Góry**

Celem projektu było przeprowadzenie dwóch **wycieczek szlakiem dawnej polsko-niemieckiej granicy na Górnym Śląsku** w oparciu o wystawę Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej pt. „*Na granicy. Rzecz o czasach, ludziach i miejscach*”, która była prezentowana cały tydzień w Zespole Szkół im. Marii Konopnickiej w Pyskowicach oraz II LO im. S. Staszica w Tarnowskich Górach. Warsztaty każdorazowo poprzedziła blisko trzygodzinna wycieczka szlakiem dawnej granicy polsko-niemieckiej na Górnym Śląsku. Trasa wycieczki prowadziła przez dawne przygraniczne miejscowości, które w latach 1922-1939 należały do niemieckiej części Górnego Śląska (Gliwice, Zabrze, Zaborze, Biskupice) oraz do części polskiej (Pawłów Kończyce, Ruda, Rudzka Kuźnica). W czasie tej krótkiej podróży przekroczono aż osiem razy granicę, która

w międzywojniu dzieliła nasz region. Po drodze zaplanowanych było kilka przystanków w miejscach szczególnie kuriozalnego wytyczenia owej granicy. Podczas wycieczki opowiadano także m.in. jak wyglądała codzienność na ówczesnym polsko-niemieckim pograniczu. Poprzez wycieczkę chcieliśmy przybliżyć ten prawie całkowicie zapomniany rozdział historii górnośląskiej, kiedy to zrosnięty od stuleci, wielokulturowy region przez 17 lat musiał funkcjonować w ramach dwóch organizmów państwowych. Uczestnictwo w wycieczce było swoistą *podróżą w czasie* – przeniesiono się w lata 20. i 30. po to, aby wyobrazić sobie, co taki podział regionu mógł także na co dzień oznaczać dla żyjących wówczas Górnoślązaków. Następnie odbyły się warsztaty dla uczniów, które pomogły opracować przeżycia i rezultaty wycieczki. Warsztaty dla trzydziestoosobowej grupy uczniów poprowadziła profesjonalna trenerka, **dr Magdalena Mazik-Gorzelańczyk** (Prezes Fundacji Kształcenia Zawodowego i Międzykulturowego we Wrocławiu, wieloletnia trenerka w Międzynarodowym Domu Spotkań Młodzieży w Mikuszewie, specjalistka w tematyce polsko-niemieckich wymian młodzieży).

**HAUSbesuche – spotkania DOMowe.
Polska i niemiecka kultura w dialogu**

28 marca 2012 r., Andrzej Klamt

8 maja 2012 r., Anda Rottenberg

4 czerwca 2012 r., Karin Kaper i Dirk Szusziesia

12 czerwca 2012 r., Stanisław Oślizło i Zygryd Szołtysik

Organizowany z powodzeniem od 2009 roku cykl "HAUSbesuche - spotkania DOMowe" ma na celu przybliżenie szerokiemu gronu odbiorców tematyki wspólnej, polsko-niemieckiej historii Górnego Śląska oraz prezentację dokonań w przestrzeni kultury i sztuki zarówno niemieckiej jak i polskiej, jak również inspirowanie uczestników do zastanowienia się nad swoją tożsamością oraz prześledzenia obecnego rozwoju kulturalnego w Niemczech. Referenci zapraszani do udziału w projekcie to niemieccy twórcy kultury, którzy urodzili się w Polsce lub odwrotnie.

Gościem pierwszego tegorocznego spotkania z cyklu był **Andrzej Klamt**, reżyser filmu dokumentalnego pt.: "Podzielona klasa", który był prezentowany podczas marcowego spotkania. Reżyser filmu urodził się w 1964 roku w Bytomiu, w wieku 15 lat wyjechał do Niemiec. W filmie **Andrzej Klamt** odwiedza po 30 latach swoje koleżanki i kolegów z klasy szkoły podstawowej w Bytomiu. W latach 70. XX wieku prawie połowa klasy wyjechała w trakcie stanu wojennego do Niemiec. Zostały tylko wolne miejsca w ławkach. Film **"Podzielona klasa"** podejmuje niełatwy i dotychczas w kinematografii marginalnie przedstawiany temat emigracji oraz wysiedlenia Górnoślązaków do Niemiec. Byli uczniowie podzielonej klasy odzwierciedlają losy setki tysięcy uchodźców i wysiedleńców z Polski. Film stawia te życiorysy w kontraście do tych ludzi, którzy Polski nie opuścili i żyją tu do dziś. Czym one się różnią i jakie postawy reprezentują wychowankowie podzielonej bytomskiej klasy? Czy istnieją głębokie rowy, czy istnieją różnice, czy może zbieżności? Film podejmuje wiele kwestii i wątków polsko-niemieckich, o których dotychczas tak otwarcie jeszcze nie mówiono.

Gościem specjalnym majowego spotkania była **Anda Rottenberg**, polska historyk i krytyk sztuki oraz kuratorka licznych wystaw. Przez wiele lat była dyrektorem Galerii Sztuki „Zachęta” w Warszawie, od 1998 roku jest przewodniczącą Fundacji Instytut Promocji Sztuki. Jej ostatnim osiągnięciem jest największa w historii relacji polsko-niemieckich wystawa pt.: „Obok. Polska-Niemcy. 1000 lat historii w sztuce” organizowana przez Martin-Gropius-Bau w Berlinie

i Zamek Królewski w Warszawie. Wystawa powstała z okazji Polskiej Prezydencji w Parlamencie Europejskim w 2011 roku.

Gośćmi trzeciego spotkania w ramach cyklu "HAUSbesuche – spotkania DOMowe" w 2012 roku byli **Karin Kaper oraz Dirk Szusziesa**, reżyserzy prezentowanego podczas spotkania filmu pt.: „Ale życie toczy się dalej”, który prezentuje historię trzech polskich i trzech niemieckich kobiet, przedstawicielek różnych pokoleń, których losy w dramatyczny sposób splatają się ze sobą po zakończeniu drugiej wojny światowej. Każda z nich swoją osobistą historią wnosi wkład do trudnego i pełnego kontrowersji tematu „ucieczka i wypędzenie”. Film ten prezentuje nowe oraz bardzo osobiste spojrzenie na szczególnie ważny rozdział historii relacji polsko-niemieckich, zapoczątkowany po 1945 roku. Obraz Karin Kaper i Dirka Szusziesa uwzględnia nie tylko ważne aspekty historyczne, ale rzuca także nowe światło na rozwój relacji polsko-niemieckich od okresu powojennego aż do dzisiaj. Karin Kaper oraz Dirk Szuszies to niemiecki duet reżyserów od lat zajmujący się filmami dokumentalnymi. W ich bogatym dorobku znajdują się takie pozycje filmowe jak: „Die letzte Mahadevi”, „Little Mysteries”, „Another Glorious Day”, czy też obraz „Resist!”, wyróżniony jako najlepszy film dokumentalny roku 2003 na festiwalu Golden Gate w San Francisco.

12 czerwca 2012 r. odbyło się spotkanie dwóch byłych piłkarzy „Górnika Zabrze”: **Stanisława Oślizło i Zygryda Szołtysika**. Spotkanie dwóch legend polskiej i śląskiej piłki nożnej powodu Mistrzostw Europy w piłce nożnej w Polsce i na Ukrainie cieszyło się bardzo dużym zainteresowaniem.. W latach 70-tych Górnik Zabrze był symbolem polskiej i śląskiej piłki nożnej. Stanisław Oślizło był wieloletnim kapitanem Górnika Zabrze i reprezentacji. Zaliczany jest do najlepszych piłkarzy w historii polskiej piłki nożnej. W zabrzańskich barwach aż ośmiokrotnie zdobywał mistrzostwo kraju oraz sześć razy Puchar Polski jako jedyny zawodnik i zdobył go z Górnikiem Zabrze na własność. Obecnie jest doradcą Zarządu Górnika Zabrze. Zygryd Szołtysik, który urodził się w 1942 r. w Trockenbergu, czyli Suchej Górze koło Radzionkowa. Fantastyczny technik, rekordzista w Górniku pod względem ilości ligowych występów (395). Jest najwybitniejszym śląskim piłkarzem wśród mikrusów. Z Górnikiem Zabrze aż siedem razy wywalczył mistrzostwo Polski, zdobywca złotego medalu na igrzyskach olimpijskich w Monachium. Stał się jednym z symboli nie tylko Górnika, ale i całej polskiej piłki nożnej. Głównym tematem spotkania był sport. Oślizło i Szołtysik opowiadali w szczególny sposób o swojej młodości, początkach kariery w Górniku Zabrze oraz polskiej reprezentacji.

Konferencja popularno-naukowa nt. „Johannes Hellmann – ocalić od zapomnienia”

25 maja 2012 r., Nysa

Konferencja była jednym z punktów programu dwudniowych obchodów upamiętniających postać Ojca Śląskiego Pożarnictwa. Konferencja organizowana przez Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej wraz z partnerami miała na celu przybliżenie postaci Johannesa Hellmanna społeczności lokalnej oraz ukazanie jego postawy prospołecznej i wielkiego zaangażowania dla zachowania dziedzictwa kulturowego Górnego Śląska. Pan prof. dr hab. Ryszard Kaczmarek z Instytutu Historii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach omówił sytuację Śląska i jego mieszkańców na przełomie XIX/XX wieku. Kolejnym wystąpieniem był referat pana Rolfa Schamberger, Dyrektora Niemieckiego Muzeum Pożarnictwa w Fuldzie, który omówił temat: „Geneza powstania i rozwój pożarnictwa w Niemczech oraz tworzenie się związków staży pożarnej w Niemczech”. Późniejszy temat, który został przedstawiony przez pana Wiktora Urbańskiego, Dyrektora Zarządu Wykonawczego Oddziału Wojewódzkiego Związku Ochotniczych Straży

Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej brzmiał: „Straże Pożarne na terenie Górnego Śląska po roku 1945”.

Druga część konferencji była poświęcona szczegółowemu przedstawieniu postaci Johannes Hellmanna. Pan Gerd Schrammen, Archiwista Niemieckiego Muzeum Pożarnictwa w Fuldzie przedstawił życie i działalność Ojca Śląskiego Pożarnictwa, jego ogromne zasługi dla pożarnictwa oraz zaangażowanie społeczne i dbanie o zachowanie wielokulturowego dziedzictwa Górnego Śląska. Natomiast pan Ulf Möhle, Wiceprzewodniczący Związku Byłych Nysan skupił się na zaprezentowaniu obecnym uczestnikom, Nysy, jako małej ojczyzny i miejsca działalności Johannes Hellmanna. Wyjątkowym wystąpieniem był dwugłos pana Rudolfa Hyli, Członka Ochotniczej Straży Pożarnej w Szemrowicach oraz Członka Komisji Historycznej przy Oddziale Wojewódzkim Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej wraz z panem Stanisławem Kuszłą, Prezesem Koła nr 7 w Nysie Związku Emerytów i Rencistów Pożarnictwa RP. Referenci przedstawili genezę upamiętnienia i ponownego pochówku Johannes Hellmanna. Ostatnim elementem konferencji była dyskusja panelowa, której moderatorem był Dawid Smolorz, freelancer, germanista, autor projektów z historii Śląska. Dyskutanci wspólnie zastanawiali się nad tym, czy w realiach życia współczesnego Johannes Hellmann, jako przykład postawy prospołecznej, znajdzie godnych naśladowców. Stwierdzono, iż w naszym społeczeństwie niestety często trudno jest znaleźć autorytety, takie jak J. Hellmann. Jest jednak wielu strażaków, którzy są nie tylko zaangażowani w pożarnictwo, ale poświęcają się również pod innymi względami społeczności lokalnej. Takie postawy są godne naśladowania, takich ludzi, podobnie jak J. Hellmanna, należy stawiać jako wzór dla młodych ludzi.

Konferencja, choć skierowana do specyficznej grupy odbiorców, pasjonujących się historią regionu, a w szczególności wybitnymi osobistościami, pochodzącymi ze Śląska, tak jak Johannes Hellmann, cieszyła się dużym zainteresowaniem.

Spotkanie z cyklu pt.: „Górny Śląsk – świat najmniejszy” Gdzie są granice Górnego Śląska?

16 kwietnia 2012 r., Teatr Rozrywki w Chorzowie

Tematem przewodnim spotkania były – często sporne – zmieniające się na przestrzeni lat granice polityczne i państwowe Górnego Śląska. Przy pomocy prezentacji audiowizualnych, kartograficznych i fotograficznych chcieliśmy pokazać topograficzne zmiany granic Górnego Śląska oraz ich znaczenie dla narodów zamieszkujących te ziemie. Organizatorem spotkania był Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej oraz Teatr Rozrywki w Chorzowie.

Gospodarzem spotkania był po raz kolejny dziennikarz, publicysta oraz autor wielu książek o Górnym Śląsku **Krzysztof Karwat**, natomiast jego gośćmi byli: **dr Piotr Greiner** – znawca tematu, na co dzień Dyrektor Archiwum Państwowego w Katowicach, oraz **Dawid Smolorz** i **Marcin Kordecki** – autorzy cieszącej się dużą popularnością książki „Górny Śląsk 20/XX. 20 historii z XX wieku” oraz mapy ściennej Górnego Śląska jak i dwujęzycznej mapy ściennej z graficznym przedstawieniem wyników plebiscytu z 1921 roku (do nabycia w DWPN).

Projekt „Górny Śląsk – świat najmniejszy” ma na celu przybliżenie wspólnej polsko-niemieckiej historii Górnego Śląska oraz promocję osiągnięć regionu w zakresie sztuki i kultury. Inicjatorem projektu jest Teatr Rozrywki w Chorzowie.

Spotkanie z cyklu pt.: "Górny Śląsk - świat najmniejszy"
„Nasze postindustrialne dziedzictwo”
26 listopada 2012 r., Teatr Rozrywki w Chorzowie

W 2010 roku Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej wspierał prace nad projektem pt. „**Postindustrialne dziedzictwo kulturowe Górnego Śląska**“, którego celem była obszerna wystawa fotograficzna oraz album zawierający aktualne zdjęcia obiektów przemysłowych regionu. DWPN przejął inicjatywę nad przygotowaniem ścieżki dźwiękowej pochodzącej z różnych gałęzi przemysłu, które Richard Ortmann – niemiecki muzyk, kompozytor, twórca bogatego archiwum dźwiękowego dokumentującego odgłosy Zagłębia Ruhry w Niemczech od 1980 roku – nagrał w zakładach przemysłowych na terenie Śląska. Płyta CD stanowi załącznik do książki oraz tworzy tło akustyczne wystawy wzmacniając przekaz fotografii i ocalając tym samym od zapomnienia odgłosy przemysłu zagrożone zaniknięciem. Bogato ilustrowany polsko-niemiecki album w twardej okładce będzie można zakupić podczas projektu w Teatrze. Podczas spotkania 26 listopada 2012 roku w Teatrze Rozrywki w Chorzowie gośćmi Krzysztofa Karwata byli **Thomas Voßbeck** – niemiecki fotografik mieszkający w Berlinie – autor zdjęć do wystawy i książki pt: „Postindustrialne dziedzictwo kulturowe Górnego Śląska“ oraz **Dawid Smolorz**, germanista, tłumacz i współautor tekstów do albumu.

Z Górnego Śląska do Fabryki Snów.
Wybitni niemieccy filmowcy i aktorzy z regionu
12 filmów x 12 filmowców x 12 miesięcy x 3 górnośląskie miasta
Gliwice - Katowice - Opole

W ramach projektu "Z Górnego Śląska do Fabryki Snów. Wybitni niemieccy filmowcy i aktorzy z regionu", odbył się cykl pokazów filmowych, w którego centrum stali reżyserzy, scenarzyści, operatorzy, kompozytorzy muzyki filmowej i aktorzy - wszyscy urodzeni na Górnym Śląsku. Projekt miał na celu przybliżenie tego mniej znanego, czy może po prostu nieuświadomianego i nieczęsto dyskutowanego rozdziału historii regionu, a także historii kina niemieckiego, kiedy za lub przed kamerą stały osoby pochodzące z górnośląskich miejscowości, i które stanowią teraz część kulturowego dziedzictwa tego niezwykłego regionu. Proponowane pokazy były także dobrą okazją do poznania losów regionu i jego wielokulturowego bogactwa przez pryzmat biografii, historii urodzonych tu osób. Projekt został poszerzony o fachowe wprowadzenie do każdego z seansów, które służyło równocześnie popularyzacji i prezentacji szerokiemu gronu odbiorców dorobku kina niemieckiego - i to tego sięgającego początków XX wieku i dobrane według specyficznego klucza, którym jest górnośląskie pochodzenie twórców i aktorów. Pochodzący z Chorzowa zdobywca Oscara **Günther Rittau**, nagrodzony dwoma Oskarami kompozytor muzyki filmowej **Franz Waxman** z Królewskiej Huty, urodzony w Opolu scenarzysta i reżyser filmowy **Jan Fethke**, czy znany także jako „piewca Gliwic”, pisarz, reżyser a także i aktor Horst Bienek to tylko niektórzy z najslawniejszych artystów filmowych pochodzących z Górnego Śląska, którzy odegrali znaczącą rolę w kinie niemieckim, a nierzadko i światowym. Na cały projekt składało się **36 pokazów filmowych** - po 3 pokazy raz w miesiącu w kinach w Gliwicach, Katowicach oraz Opolu, na które łącznie przybyło ok. 1000 osób.

Konferencja pt.: "Dzieje Górnego Śląska jako wyzwanie badawcze dla Polaków, Czechów i Niemców"

**15 maja 2012 r., Centrum Studiów Niemieckich i Europejskich im. Willy'ego Brandta
Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław**

Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej oraz Centrum Studiów Niemieckich i Europejskich im. Willy'ego Brandta mieli zaszczyt zaprosić na konferencję na temat: "Dzieje Górnego Śląska jako wyzwanie badawcze dla Polaków, Czechów i Niemców" połączoną z prezentacją książki pt.: **"Historia Górnego Śląska. Polityka, gospodarka i kultura europejskiego regionu"**, która odbyła się 15 maja 2012 r. o godz. 17.00 w Centrum Studiów Niemieckich i Europejskich im. Willy'ego Brandta Uniwersytetu Wrocławskiego. Gości spotkania byli: **prof. Ryszard Kaczmarek** (Uniwersytet Śląski w Katowicach), **prof. Ewa Chojecka** (Uniwersytet Śląski), **dr Maximilian Eiden** (Muzeum Śląskie w Görlitz), **prof. Teresa Kulak** (Uniwersytet Wrocławski), **prof. Marek Zybura** (Uniwersytet Wrocławski)

DWPN przez ostatnie kilka lat pracował z wybitnymi historykami z Polski, Niemiec i Czech nad stworzeniem popularno-naukowej syntezy historii Górnego Śląska. Podczas konferencji pragniemy przedstawić Państwu owoc wieloletniej pracy, najnowszą publikację DWPN pt.: "Historia Górnego Śląska. Polityka, gospodarka i kultura regionu europejskiego". Nad przebiegiem prac nad publikacją i kwestią merytoryczną czuwali znawcy tematu, znamienici profesorowie ze znaczącym dorobkiem naukowym: po stronie polskiej prof. Ryszard Kaczmarek z Uniwersytetu Śląskiego; po stronie niemieckiej prof. Joachim Bahlcke z Uniwersytetu w Stuttgarcie, oraz po stronie czeskiej prof. Dan Gawrecki z Uniwersytetu w Opawie. "Historia Górnego Śląska. Polityka, gospodarka i kultura europejskiego regionu" to książka koncentrująca się na europejskiej historii Górnego Śląska, w ramach której po raz pierwszy od zakończenia II wojny światowej polscy, niemieccy oraz czescy historycy podjęli próbę możliwie szerokiego opracowania spornej historii tego regionu o wielokulturowych tradycjach i powikłanych tożsamościach.

Celem pierwszej tego typu publikacji jest szczególna próba zmiany negatywnego postrzegania wielokulturowego, w tym także niemieckiego dziedzictwa Górnego Śląska, co powinno się przyczynić do wzmocnienia poczucia tożsamości regionalnej i jej dowartościowania w imię owocnej współpracy polsko-niemieckiej, jak i polsko-czeskiej. Konferencja wydaję się być doskonałym początkiem tej misji. Zaproszeni goście:

Konferencja pt. „Górny Śląsk 90 lat po wyznaczeniu granicy polsko-niemieckiej. Dawna granica z dzisiejszej perspektywy – pomost czy przeszkoda w rozumieniu Śląska. Czy dzisiejsze granice mentalne są odzwierciedleniem dawnych granic fizycznych?”.

11 grudnia 2012 r., Zabrze

W roku 2012 minęła 90. rocznica wytyczenia polsko-niemieckiej granicy na Górnym Śląsku – Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej wraz z Konsulatem Generalnym RFN we Wrocławiu/ Konsulatem RFN w Opolu oraz Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrzu zorganizował z tej okazji dnia 11 grudnia 2012 roku w Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrzu konferencję pt. **„Górny Śląsk 90 lat po wyznaczeniu granicy polsko-niemieckiej. Dawna granica z dzisiejszej perspektywy – pomost czy przeszkoda w rozumieniu Śląska. Czy dzisiejsze granice mentalne są odzwierciedleniem dawnych granic fizycznych?”.**

Gośćmi konferencji byli: **prof. zw. dr hab. Ryszard Kaczmarek**, Dyrektor Instytutu Badań Regionalnych Biblioteki Śląskiej, **dr Gottfried Zeitz**, Konsul Generalny Republiki Federalnej

Niemiec w Polsce, **Alexis Chahtahtinsky**, Konsul Generalny Republiki Francuskiej w Polsce, **dr Bernard Linek**, Instytut Śląski w Opolu, **Henryk Jarczyk**, korespondent zagraniczny i dyrektor biura ARD w Warszawie.

Dzień niemiecki w ramach Festiwalu Muzycznego w Gliwicach „Jazz w Ruinach”

Festiwal 'Jazz w Ruinach' w 2012 roku odbył się już po raz siódmy – tradycyjnie w obrębie Ruin Teatru Victoria w Gliwicach - miejscu niezwykłym, jedynym w swoim rodzaju. Do udziału w wydarzeniu zapraszani są młodzi wykonawcy, młode zespoły z całego świata. Wszystko po to by: propagować nowe twarze i zjawiska w muzyce improwizowanej, około jazzowej, tworzyć platformę promującą nowe zespoły (i brzmienia) jazzu europejskiego (i nie tylko), przedstawiać jak jazz rozwija się w różnych częściach świata, jak młodzi twórcy rozumieją dzisiaj muzykę improwizowaną, jak ją przetwarzają, do jakich źródeł sięgają, gdzie szukają inspiracji. W ramach „dnia niemieckiego” Festiwalu, który odbył się 10 sierpnia 2012 roku wystąpili: Christian Past Trio oraz Max von Mosch Trio - młodzi, niezwykle utalentowani muzycy, dla których muzyka i jazz są prawdziwą pasją, o których wkrótce robi się głośno na całym świecie.

Górny Śląsk w trzech odsłonach: literacko, filmowo oraz wielokulturowo październik 2012 r., Gliwice i Opole

Region Górnego Śląska oraz jego dziedzictwo jest ważnym elementem w ogólnym programie nauczania. Aby młody człowiek mógł ukształtować swoją osobowość oraz tolerancję w stosunku do innych kultur i społeczeństwa, należy mu uświadomić związek z dziedzictwem własnego regionu. Dużą odpowiedzialność spoczywa na szkole, która stara się przekazać młodej generacji wiedzę zarówno na temat tradycji i zwyczajów, jak i znajomość regionalnej historii. Celem projektu, zorganizowanego wraz z Goethe Institut w Krakowie, było przeprowadzenie warsztatów dla nauczycieli i przyszłych pedagogów z województwa śląskiego, dotyczących przygotowania kreatywnych zajęć z dziećmi i młodzieżą. W centrum projektu stało merytoryczne i dydaktyczne przygotowanie nauczyciela do pracy z dziećmi i młodzieżą w obrębie historii lokalnej ojczyzny, kulturowej różnorodności i idących za tym konsekwencji, które wynikają z życia w bogatym kulturowo regionie. W ramach projektu zaplanowano przeprowadzenie cyklu 3 jednodniowych warsztatów w języku polskim w siedzibie Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej w Gliwicach oraz w Radio Plus w Opolu. Prowadzącymi byli wybitni znawcy tematu: **prof. zw. dr hab. Andrzej Gwóźdź**, Kierownik Zakładu Filmoznawstwa i Wiedzy o Mediach Uniwersytetu Śląskiego, **dr Małgorzata Wysdak**, Nauczycielskie Kolegium Języków Obcych w Opolu, Prezes Zespołu Szkolno-Przedszkolnego Stowarzyszenia PRO LIBERIS SILESIAE w Raszowej oraz, **dr Magdalena Mazik-Gorzelańczyk** (Prezes Fundacji Kształcenia Zawodowego i Międzykulturowego we Wrocławiu, wieloletnia trenerka w Międzynarodowym Domu Spotkań Młodzieży w Mikuszewie, specjalistka w tematyce polsko-niemieckich wymian młodzieży).

Obszar IV

Rozwijanie stosunków polsko-niemieckich i dialogu interkulturowego między mniejszością niemiecką i innymi mniejszościami narodowymi i etnicznymi a większością polską

Konferencja popularno-naukowa pt.: „Europejska karta języków regionalnych lub mniejszościowych

jako narzędzie europejskiej polityki kulturalno-językowej”

29 maja 2012 r., Kamień Śląski

Sytuacja języków regionalnych lub mniejszościowych w aspekcie demograficznym jest silnie zróżnicowana. Charakteryzują ją znaczne wahania w liczbie użytkowników określonego języka. Odmienne są także regulacje prawne oraz praktyki państw w stosunku do danego języka. Ujednolicająca się cywilizacja i stosowanie przez państwa polityki asymilacyjnej stanowią wobec wielu języków regionalnych lub mniejszościowych niebezpieczeństwo, jakim jest zagrożenie ich zachowania lub rozwoju. Ta niepokojąca sytuacja stała się motywem do zatwierdzenia przez Radę Europy w 1992 r. Europejskiej karty języków regionalnych lub mniejszościowych, która w Polsce weszła w życie z dniem 1 czerwca 2009 r.

Johan Häggman z Dyrekcji Generalnej ds. Tłumaczeń i Ośrodka Badań nad Wielojęzycznością i Translatoryką Komisji Europejskiej w swoim wystąpieniu przedstawił politykę kulturową w Europie. Fundamentem Unii Europejskiej jest „jedność w różnorodności”, czyli zróżnicowane kultury i języki. Poza 23 językami urzędowymi w UE istnieje ok. 60 języków regionalnych i mniejszościowych oraz setki języków społeczności migracyjnych. Wprawdzie polityka językowa należy do kompetencji państw członkowskich, lecz polityka wielojęzyczności Komisji Europejskiej ma służyć zapewnianiu dogodnych warunków dla wszystkich języków, dla ich stosowania, uczenia i nauczania oraz rozwoju. Komisja Europejska podkreśla, że wielojęzyczność jest atutem Europy, lecz także wspólnym zobowiązaniem. Wartością dodaną znajomości języków jest sukces gospodarczy, wpływa ona na bogactwo materialne społeczeństw regionów wielojęzycznych.

Dobiesław Rzemieniewski, Naczelnik Wydziału Mniejszości Narodowych i Etnicznych w Ministerstwie Administracji i Cyfryzacji nakreślił realizację Europejskiej karty języków regionalnych lub mniejszościowych w ocenie administracji rządowej, skupiając się przede wszystkim na kulturowych aspektach i skutkach karty. Polska podpisała kartę, by wzmocnić prawa mniejszości żyjących w naszym kraju i wesprzeć ich tożsamość. Karta chroni wszystkie mniejszości i nadmienić tu należy także tę najmniejszą – tatarską.

W dyskusji panelowej **prof. dr hab. Bogusław Wyderka**, Kierownik Zakładu Historii Języka i Dialektologii, Instytut Filologii Polskiej Uniwersytetu Opolskiego, **prof. dr hab. Marek Zybyra**, Kierownik Katedry Filologii Germańskiej z Centrum Studiów Niemieckich i Europejskich im Willy'ego Brandta we Wrocławiu oraz **prof. dr hab. Ryszard Kaczmarek**, Kierownik Zakładu Historii Śląska z Instytutu Historii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach rozmawiali na temat wyzwań dla środowiska naukowego w kontekście zapisów karty.

Tematem referatu **dra Tomasza Wicherkiewicza**, Kierownika Pracowni Polityki Językowej i Badań nad Mniejszościami Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu była różnorodność językowa i modele polityki językowej w Europie

Sytuację mniejszości narodowych w świetle realizacji Karty języków regionalnych lub mniejszościowych na przykładzie mniejszości niemieckiej w Polsce przedstawił **Waldemar Gaida**, Wicestarosta Powiatu Strzeleckiego. Szczególnie uwzględnione zostało tutaj szkolnictwo mniejszościowe w regionie Górnego Śląska, formy organizacji nauczania języka niemieckiego jako języka mniejszości niemieckiej i jego finansowanie.

W dyskusji panelowej o postanowieniach karty w teorii i w praktyce rozmawiali przedstawiciele trzech najliczniejszych mniejszości narodowych w Polsce: **Bernard Gaida**, Przewodniczący Zarządu Związku Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych w Polsce, **Eugeniusz Wappa**, przedstawiciel mniejszości białoruskiej w Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych oraz **Andrzej Jekaterynczuk**, Towarzystwo Ukraińskie, Instytut Socjologii, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. W konferencji udział wzięły 73 osoby.

Siódma edycja Polsko-Niemieckiej Akademii Dziennikarskiej pt.:
"Etyka w dziennikarstwie w świecie
różnorodnym kulturowo na przykładzie Śląska"
16 - 21 września 2012 r. Gliwice-Katowice-Opole

Po raz siódmy Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej, Fundacja Konrada Adenauera oraz Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej są organizatorami tegorocznej Akademii Dziennikarskiej.

VII Akademia składała się z sześciodniowych warsztatów, wykładów oraz dyskusji, które były prowadzone przez polskich oraz niemieckich ekspertów. Mieliśmy zaszczyt gościć takie osobistości jak Pani Bascha Mika, niemiecka publicystka, Jacek Żakowski z Polityki czy Piotr Semka z Rzeczypospolitej. Do udziału w Akademii Dziennikarskiej zostało zaproszonych 15 osób z Polski i z Niemiec. Oprócz licznych dyskusji na temat etyki w dziennikarstwie zainteresowani uczestnicy mieli możliwość również zdobycia praktycznych doświadczeń. Podczas sześciodniowej Akademii młodzi uczestnicy mieli możliwość poznać z wszystkich możliwych perspektyw zawodu dziennikarza/dziennikarki. Dzięki spotkaniom i wykładom z zawodowymi dziennikarzami/dziennikarkami dwunarodowa grupa otrzymała możliwości zastanowienia się, co znaczy w nowoczesnym świecie być dziennikarzem/ dziennikarką i jakie wyzwania wiążą się z wykonywaniem tego zawodu. W tym kontekście zaproszeni goście wyrazili swoje własne doświadczenia związane z dylematami etycznymi, które w ciągu swojej kariery zawodowej doświadczyli. W trakcie debat powstawała żywoła dyskusja pomiędzy uczestnikami a prelegentami. Obok ogólnych informacji o zawodzie dziennikarza i świecie mediów uczestnicy zdobywali wiedzę o świecie lokalnych mediów oraz zwiedzali historycznie ważne miejsca Górnego Śląska.

Spotkanie młodych ludzi zafascynowanych dziennikarską rzeczywistością były okazją do niecodziennego spojrzenia na świat mediów "od kuchni". Referaty wybitnych wykładowców polskich uczelni przeplatane były wypowiedziami znanych polskich i niemieckich dziennikarzy. Podczas sześciodniowych warsztatów uczestnicy mieli okazję zdobyć wiedzę dotyczącą profesjonalnego wykonywania zawodu dziennikarza oraz przyrzeć się bliżej stosunkom polsko-niemieckim w kontekście europejskim i kwestiom ukazywania i kształtowania ich obrazu przez media. Przybliżyliśmy tajniki zawodu dziennikarza - zawodu, który jest pasją, sposobem życia czy nawet powołaniem do szczególnej postawy wobec otaczającej rzeczywistości świata polityki, nauki, kultury oraz odbędą się wizyty w redakcjach gazet, studiach radiowych i telewizyjnych - we wszystkich tych miejscach na medialnej mapie Śląska, którym nieobce są zagadnienia związane z polsko-niemieckimi stosunkami.

**XVII Seminarium Śląskie pt.: „Edukacja na Śląsku - szansą dla Ciebie,
dla mnie i dla regionu”**

3-6 październik 2012r., Kamień Śląski

W dniach 3-6 października 2012 na zamku w Kamieniu Śląkiem odbyło się XVII Seminarium Śląskie pt.: „Edukacja na Śląsku - szansą dla Ciebie, dla mnie i dla regionu”.

Niezwykle ważne w procesie budowy świadomego społeczeństwa obywatelskiego każdego regionu jest wykształcenie rozumiane w każdym aspekcie. System edukacyjny i wykształcenie stanowią podstawę rozwoju człowieka i jednocześnie rozwoju społeczeństwa. W ramach XVII Seminarium Śląskiego dokonano analizy aktualnych ofert kształcenia w regionie, czy odpowiadają one wyzwaniom zapotrzebowaniu tutejszego rynku pracy? A także w jakim stopniu na dzisiejszym Śląsku osiągnięta jest równość ze względu na płeć, pochodzenie społeczne, narodowość w ideach: kształcenia – rodziny i zawodu. Poruszone zostały kwestie dotyczące historycznych doświadczeń systemu oświaty na Śląsku - z jakiego środowiska wywodziła się elita intelektualna na Śląsku? Gdzie i jak kształciło się społeczeństwo śląskie? W ostatnich dniach Seminarium Śląskiego mówiono o roli kościoła w poszukiwaniu i przekazywaniu wartości społecznych a także poszukiwano odpowiedzi, jakiej edukacji potrzebuje mniejszość niemiecka. Przez cztery dni członkowie Mniejszości Niemieckiej, politycy jak i naukowcy dyskutowali nt. tego, jak stosunkowo niedawno wyglądała oświata na Głównym Śląsku, jej stanu obecnego oraz wyzwań, jakie przed placówkami edukacji stawiają globalne procesy gospodarcze i cywilizacyjne.

Całość programu tegorocznego Seminarium Śląskiego zamykała się w czterech zakresach tematycznych: pierwszego dnia tematem przewodnim była „Historia szkolnictwa na Śląsku”

Pan **dr Guido Hitze**, z Ośrodka Edukacji Politycznej Landu Nadrenia Północnej - Westfalii poświęcił swe wystąpienie kwestii szkolnictwa mniejszościowego we wschodniej i zachodniej części Górnego Śląska w okresie międzywojennym ze szczególnym uwzględnieniem polityki na rzecz systemu szkolnictwa i edukacji. Natomiast dr Ingo Eser, z Instytutu Historycznego Katedry Historii Europy Wschodniej, z Uniwersytetu w Kolonii uwydatnił problem polityki II RP wobec mniejszości narodowych i ich szkolnictwa, które było jedną z głównych osi sporu i ważnym tematem polityki zagranicznej. Punktem kulminacyjnym pierwszego dnia była dyskusja panelowa: nt. „Historyczne doświadczenia systemu oświaty na Śląsku. Które wzorce i cele edukacyjne są ponadczasowe?” powyższa dyskusja umożliwiła uczestnikom wyrobienie własnego zdania nie tylko co do przeszłości edukacyjnej regionu ale i poznania tych ideałów edukacyjnych, które powinny być ponadczasowe. Myśl przewodnia czwartku, 4 października 2012 brzmiała: „Kształcenie na Śląsku jako klucz do konkurencyjności Śląska w ujęciu globalnym”. Drugi dzień seminarium otworzył Pan Tomasz Ignalski, Dyrektor Domu Kultury BATORY w Chorzowie, który mówił o głównych czynnikach rozwoju aktywnego społeczeństwa obywatelskiego nawiązując do kształcenia i poziomu kształcenia. Pokreślił, że tylko przez kulturę można zmienić społeczność lokalną (przede wszystkim na Górnym Śląsku), w której żyjemy i pracujemy, uważa on także, że kultura służy czemuś więcej niż tylko urzekającej prezentacji artystycznego. Tematem oczekiwanym przez starsze pokolenie uczestników seminarium Śląskiego stał się temat „kształcenie dorosłych – Specyfika, motywacja oraz metody alternatywne przedstawiony przez Panią **Stephanie Hüllmann** z Agencji Kształcenia Ustawicznego i Doksztalcania z Hanoveru. Żywą dyskusją zakończył się referent Pana **prof. hab. dra Romualda Jończygo** który odniósł się do zapotrzebowania jakie kieruje rynek pracy a aktualnej oferty kształcenia. Podkreślił, iż ważnym elementem naszym regionie jest nauczanie dwujęzyczne, dzięki któremu młodzież wychodząc na nowy rynek pracy (w szczególności naszym regionie) jest przygotowana do pracy z wszystkimi przedsiębiorstwami. Na zakończenie drugiego dnia odbyła się dyskusja na temat „Kształcenie - rodzina - zawód, – W jakim stopniu na dzisiejszym Śląsku osiągnięta jest równość ze względu na

pleć, pochodzenie społeczne, narodowość?” w ramach dyskusji wypowiadali się socjolog, filozof, psycholog społeczny oraz aktywna członkini TSKNu na Śląsku Opolskim. Piątek 5 października 2012 poświęcony był na omówieniu „znaczenie i tradycja kształcenia z związków wyznaniowych”. Na wstępie Pan **Piotr Kowalik**, z Muzeum Historii Żydów Polskich z Warszawy zreferował temat omawiający wychowanie religijne Żydów od wczesnych lat dziecięcych. **Dr Rafael Frick** z Instytutu Pedagogiki z Ludwigsburg poświęcił swoje wystąpienie tematowi o ideałach kształcenia w kościele katolickim na przestrzeni lat. Zaś zdaniem **ks. Henryk Wolffa**, Dyrektora Diecezjalnego Gimnazjum Nysie praca z ogółem społeczeństwa a w szczególności z młodzieżą jest głównym celem jakim kieruje się kościół katolicki w swych tradycjach. Praca z młodzieżą to pierwszy „korzeń”, który wyrasta i przekazuje znaczenie i tradycje panujące właśnie w tej wierze. Czwartkowa dyskusja panelowa poświęcona była tematowi: „Rola kościoła w poszukiwaniu i przekazywaniu wartości społecznych” w ramach powyższej dyskusji zaproszono wielu zacnych księży, którzy dyskutowali o swojej pracy z ludźmi w swych organizacjach na rzecz przekazywania wartości społecznych. Ksiądz Włodarczyk zaznaczył, iż w dzisiejszym świecie w dobie różnorodnych mediów znalezienie prawidłowych wartości i podążanie w wyznaczonym przez nie kierunku jest bardzo trudna. Dlatego też, ich praca na rzecz społeczeństwa musi opierać się na pracy z ludźmi i pomocy w poszukiwaniu cały czas tych: „prawdziwych” wartości. W ramach ostatniego dnia Seminarium Śląskiego zostało szeroko omówione szkolnictwo mniejszościowe. W ostatnim dniu Seminarium Śląskiego poszukiwano odpowiedzi jakiej edukacji potrzebuje mniejszość niemiecka. Zainteresowaniem cieszył się temat „Szkolnictwo mniejszości – katalizator rozwoju aktywnego regionalnego społeczeństwa obywatelskiego?” który wygłosił pan **dr Koloman Brenner**, z Federacji Unii Mniejszości Narodowych w Europie, Prodziekan Uniwersytetu Eötvös Loránd w Budapeszcie. Gośćmi sobotniej konferencji byli min.: **dr hab. Magdalena Olpińska-Szkiełko**, Wydział Lingwistyki Stosowanej, Uniwersytet Warszawski która mówiła o efektywności uczenia się i nauczania innych języka niemieckiego jako języka uniwersalnego, języka sąsiada, języka mniejszości niemieckiej oraz **Waldemar Gaida**, Wicestarosta Powiatu Strzeleckiego, ekspert ds. dwujęzyczności który wygłosił referat nt. „Szanse i postulaty do polskiego szkolnictwa dla rozwoju regionu Śląska”. Na zakończenie ostatniego dnia odbyła się dyskusja na temat „Jakiej edukacji potrzebuje mniejszość niemiecka?” w której wypowiedzieli się Norbert Rasch, Przewodniczący Zarządu, Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Niemców na Śląsku Opolskim, Marcin Lipka, Przewodniczący Zarządu, Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Niemców Województwa Śląskiego oraz Państwo Barbara i Krystian Polański, Rodzice wychowujący dzieci dwujęzycznie.

Konferencja popularnonaukowa pt. „Tragedia Górnos Śląska jako barometr współczesnego dyskursu o Polakach i Niemcach?”

19 kwietnia 2012 r., Opole

19 kwietnia 2012 r. w Auli Błękitnej Uniwersytetu Opolskiego odbyła się konferencja popularnonaukowa pt. „Tragedia Górnos Śląska jako barometr współczesnego dyskursu o Polakach i Niemcach?”, zorganizowana przez Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej w Opolu wspólnie z Instytutem Historii Uniwersytetu Opolskiego.

Wśród referentów znaleźli się przedstawiciele Instytutu Pamięi Narodowej w Katowicach: **prok. Ewa Koj**, która dokładnie wyjaśniła pojęcie „zbrodni przeciwko ludzkości” i przybliżyła ewolucję tego terminu w zapisach kodeksu karnego, **Bogusław Tracz**, który zobrazował mechanizmy zbrodni podczas najazdu Armii Czerwonej na Śląsk. **Dr Dariusz Węgrzyn**, który zakreślił problem deportacji mieszkańców Górnego Śląska do Związku sowieckiego w 1945r. oraz **dr Adam Dziurok**,

który przedstawił aktualny stan badań nad „Tragedią Górnośląską”. Referaty wygłosili również pracownicy Instytutu Historii UO dr Małgorzata Świder oraz dr Antoni Maziarz, którzy z kolei skupili się na tragedii kobiet podczas terroru czerwonarmistów.

Gościem konferencji był również **dr Guido Hitze**, z Centralnego Ośrodka Edukacji Politycznej z Północnej Nadrenii Westfalii. Dr Hitze przyznał, że temat Tragedii Górnośląskiej jest ogólnie mało znany w Niemczech, lecz aby proces pojednania rzeczywiście się dokonał jest potrzebne wielopłaszczyznowe spojrzenie na sprawę zarówno ze strony polskiej, jak i niemieckiej. Cel konferencji, jakim była próba poszerzania optyki współczesnych Polaków, Niemców mieszkających na Górnym Śląsku, poprzez swoistą próbę "uporządkowania" tej problematyki w oparciu o polskie i niemieckie narracje historyczne i kultury pamięci, został jak najbardziej osiągnięty. Konferencja okazała się merytorycznym i frekwencyjnym sukcesem. Przedstawione referaty poruszały szerokie spektrum tematu Tragedii Górnośląskiej i ukazały jego złożony wymiar. Wprawdzie nie zostały rozstrzygnięte kwestie spornego ujmowania tego faktu historycznego, co nie było założeniem spotkania, jednak temat został w bardzo dużym stopniu merytorycznie przybliżony, co stanowi podstawę w zrozumieniu problemu i wypracowaniu porozumienia dotyczącego tego zagadnienia. Wśród uczestników spotkania znaleźli się przedstawiciele wszystkich pokoleń ludności autochtonicznej. Zarówno młodzież, jak i ludzie starszego pokolenia chętnie zabierali głos, dzieląc się osobistymi doświadczeniami lub prosząc o rozwianie swoich wątpliwości, co spowodowało, że dyskusja była bardzo ożywiona.

Jako podsumowanie kwietniowej konferencji, DWPN wydał w 2012 r. publikację pt. „Tragedia Górnośląska jako barometr współczesnego dyskursu o Polakach i Niemcach?”, zawierającą wszystkie przedstawiane podczas konferencji referaty. Publikacja pomoże bowiem w budowie klimatu społecznej akceptacji dla istnienia i upamiętnienia tych tragicznych wydarzeń jako symboli głęboko zakorzenionych w długiej i powikłanej historii górnośląskiej ziemi.

**Spotkanie Alumnów Projektu „Kuznia Młodych Liderów” nt.
"Kryzys strefy euro i jego znaczenie dla środowiska mniejszości niemieckiej."
27-29 kwietnia 2012 r.**

Mottem przewodnim trzydniowego spotkania alumnów „Kuzni Młodych Liderów” było przekazanie uczestnikom wiedzy z zakresu szeroko pojmowanej Unii Europejskiej. Szczególnie tematyka kryzysu strefy euro oraz jej wpływ na życie mniejszości niemieckiej w Polsce stała się punktem kulminacyjnym trzydniowego spotkania. Absolwenci wcześniejszych edycji projektu po raz pierwszy spotkali się z tak trudnym i burzliwym tematem, który spotkał się z zainteresowaniem oraz stał się przedmiotem zaciętych dyskusji. Do najważniejszych celów spotkania należy poszerzenie wiedzy w kręgu młodzieży MN na temat zagadnień dot. Unii Europejskiej jak i rozwój zainteresowania problemami Unii Europejskiej oraz wypracowania, szczególnie wśród młodego pokolenia, poczucia odpowiedzialności, jak również poczucia zaangażowania w strukturach do których należą. Ważną częścią spotkania były przeprowadzane negocjacje, podczas których uczestnicy podzieleni na dwie grupy wykazali się niezmierną wiedzą nt. strefy euro podając argumenty przemawiające za jak i przeciw wejściu Polski do strefy euro. Gośćmi spotkania byli min. prof. Romuald Jończy z Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Ulrike Geith, Kierownik Wydziału ds. Polityki Społecznej w Ambasadzie Republiki Federalnej Niemiec w Warszawie oraz dr hab. Kazimierz Wóycicki z Uniwersytetu Warszawskiego, Doradca Sejmowej Komisji Spraw Zagranicznych.

**Spotkanie młodych działaczy mniejszości niemieckiej
w tym Alumnów Kuźni Młodych Liderów
nt. „Niemieckość w Polsce – problem wstydu czy strachu?”**

9-10 listopada 2012 r., Kędzierzyn-Koźle

Podczas dwudniowego spotkania omówione zostały m.in. narzędzia i metody państwa prawnego w walce z brakiem tolerancji i agresją wobec mniejszości. **Dr Rafał Riedel** z Uniwersytetu Opolskiego podkreślił fakt, iż według zapisu Konstytucji RP państwo powinno sprawować szczególną opiekę nad mniejszościami na swoim terenie. Natomiast **dr hab. Sławomir Łodziński** z Uniwersytetu Warszawskiego przedstawił szczegółowo czym jest dyskryminacja, w jaki sposób się przejawia, z czym się wiąże, a także jaki wpływ na objawy dyskryminacji ma myślenie stereotypowe. W drugim dniu seminarium swoimi doświadczeniami z bycia młodą Niemką w Polsce, podzieliła się z uczestnikami Pani **Alina Adamski**, która stwierdziła, iż jest to powód do dumy, ale również często w relacjach międzyludzkich wyzwanie. Naszym gościem był również Sekretarz Związku Polaków na Litwie, Pan **Edward Trusewicz**, który mówił o problemach z jakimi zmagają się mniejszość polska na Litwie, jak np. brak regulacji prawnych, które umożliwiałyby używanie dwujęzycznych nazw ulic, czy nazwisk w języku polskim. Ponadto Pan **Bernard Ziesch**, Przewodniczący Związku Serbów Łużyckich Domowina, opowiedział obecnym o tym, iż Serbołużyczanie w Niemczech wychowują się w dwóch językach i dwóch kulturach. Jednym z głównych elementów seminarium był **warsztat nt. „Czy niemieckość w Polsce może być atutem? – poszukiwanie narzędzi do wzmocnienia tożsamości grupy narodowej – mniejszości niemieckiej”**.

Za wprowadzenie do tematu tożsamości/niemieckości posłużyło ćwiczenie, w którym uczestnicy mieli spontanicznie wypisać hasła kojarzące im się ze słowem „Niemieckość”. Na koniec pierwszej części warsztatu uczestnicy dyskutowali na temat „Dlaczego mówię o sobie „Niemiec”. Dyskusja pokazała, że dla każdego są inne powody poczucia przynależności narodowej.

Druga część warsztatów, nazwana roboczo „Być Niemcem w Polsce” miała na celu zidentyfikowanie problemu nieprzychylnego traktowania MN przez część większości polskiej oraz opracowanie działań niwelujących ten stan. Uczestnicy przedstawiali różne pomysły, jak np. kampania medialna, promocyjna, mająca ukazać korzyści, jakie region zamieszkały przez MN ma z jej obecności, szkolenie służące poszerzeniu wiedzy o faktach historycznych, społecznych, politycznych regionu zamieszkałego przez MN, utworzenie instytutu naukowego MN oraz wiele innych.

Trzecią część warsztatu pn. „Wzmocnić tożsamość” poświęcono problemowi wzmocnienia istniejących struktur MN, poprzez m.in. zwiększenie zaangażowania młodych ludzi w działalność MN. W ramach pracy w grupach wyłoniły się ciekawe propozycje, jak np. organizacja spotkań dla młodzieży, dyskusyjne kluby filmowe, stworzenie podręcznika do nauki języka niemieckiego jako języka mniejszości, czy Akademia Lidera w ramach instytutu MN.

Podsumowując można zauważyć bardzo szeroki zakres propozycji - pojawiające się pomysły na działania obejmowały zarówno prostą (ale równocześnie niezwykle ważną) pracę u podstaw jak i zaawansowane działania, mające na celu zmianę struktur, powstanie partii politycznej i rozdziału tej działalności od kulturalno-społecznej. U części uczestników widoczna też była potrzeba uzupełnienia wiedzy nt. rodzajów i sposobu realizacji projektów, w celu ożywienia swoich lokalnych domów spotkań i przyciągnięcia do struktur nowych osób.

Debata: „Oświata jako fundament budowy tożsamości mniejszości narodowych”
zorganizowana w ramach
IV Festiwalu Kultury Mniejszości Niemieckiej w Polsce
29 września 2012 r., Hala Stulecia we Wrocławiu

Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej we współpracy z Instytutem Spraw Kulturalnych z Zagranicą zorganizowali w ramach IV Festiwalu Kultury Mniejszości Niemieckiej w Polsce debatę, która była doskonałą platformą do wymiany doświadczeń, poglądów oraz oczekiwań wobec systemu nauczania mniejszości narodowych. Pokazała ona, iż ciągle istnieją spore deficyty w rozumowaniu edukacji jako fundamentu budowy tożsamości mniejszości niemieckiej. Istotną kwestią, która podejmowana była podczas debaty była rola tej mniejszości w procesach edukacji. Zauważono, że dotychczas przy ustalaniu i realizacji celów edukacyjnych wykazywała ona niewielką aktywność – tworzenie i przejmowanie szkół spotykało się wielokrotnie z dużym oporem i nie stanowiło wspólnego, integrującego przedsięwzięcia. Duże zainteresowanie oraz obecność wielu znanych osobistości najlepiej świadczy o konieczności dalszych prac nad kwestią oświaty mniejszości, która stała się obecnie jednym z priorytetów polityki mniejszości niemieckiej. Uczestnikami debaty byli między innymi **dr Christoph Bergner**, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych Republiki Federalnej Niemiec, Pełnomocnik Rządu RFN ds. Wysiedleńców i Mniejszości Narodowych, **Peter Eck**, Konsul Republiki Federalnej Niemiec w Opolu oraz **Józef Różański**, Dyrektor Departamentu Wyznań Religijnych oraz Mniejszości Narodowych i Etnicznych w Ministerstwie Administracji i Cyfryzacji.

Projekt „Polska krajem dla wszystkich”

Zadaniem projektu było zapewnienie powszechnie dostępnej informacji, na temat praw mniejszości narodowych i etnicznych, wynikających z wykładni prawa europejskiego i państwowego. Informacje były przekazywane zarówno do większości polskiej zamieszkującej województwo opolskie i śląskie, jak i do osób, które przynależą do mniejszości narodowych czy etnicznych (mniejszość niemiecka stanowi najliczniejszą mniejszość narodową na danym terenie).

Drugim zadaniem projektu była prezentacja przykładowych postaw promujących działania tolerancyjne, walka z dyskryminacją określonych grup społecznych lub narodowych.

W ramach projektu Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej zorganizował debaty publiczne oraz seminaria informacyjne na terenie województwa opolskiego i śląskiego. Spotkania miały na celu wymianę poglądów i przekazanie wiedzy obywateli na temat praw mniejszości, szeroko pojętej tolerancji, akceptowalności „inności”.

Tematem przewodnim obu debat było "Mniejszości bogactwem regionu". W debatach uczestniczyli przedstawiciele mniejszości niemieckiej, władze lokalne oraz obywatele reprezentujący tzw. większość polską w celu wskazania swoich poglądów i doświadczeń w zakresie stosowania praw mniejszości.

Pierwsza debata w województwie opolskim odbyła się w siedzibie Starostwa Powiatowego w Strzelcach Opolskich, w dniu 26 kwietnia 2012 roku. W debacie uczestniczyło 48 osób.

Druga debata odbyła się w województwie śląskim w siedzibie Starostwa Powiatowego w Raciborzu, w dniu 18 października 2012 r. W debacie uczestniczyły 32 osoby.

W ramach promocji zostały przygotowane spoty radiowe, zapraszające na debaty publiczne. Spoty reklamujące debaty były emitowane w Polskim Radiu Regionalnej Rozgłośni w Opolu „Radio Opole, w Polskim Radiu Regionalnym Rozgłośni w Katowicach "Radio Katowice", w RADIU 90 , w Radiu Vanessa.

W ramach promocji również wydrukowano w języku polskim dwie serie plakatów. Plakaty zawierały informacje o debatach i seminariach organizowanych w ramach projektu.

Zostało zorganizowanych 8 seminariów informacyjnych dla młodzieży z województwa opolskiego i śląskiego. Semina miały tytuł „Mniejszości bogactwem regionu”.

Uczestnikami seminariów byli uczniowie ze szkół ponadgimnazjalnych. 4 czerwca 2012 r. seminarium odbyło się w Zespole Szkół Rolniczych w Prudniku, uczestniczyły w nim 32 osoby.

6 czerwca 2012 r. seminarium odbyło się w Zespole Szkół Nr 1 im. Powstańców Śląskich w Kędzierzynie-Koźlu, uczestniczyło 49 osób.

11 czerwca 2012 r. seminarium odbyło się w Zespole Szkół w Oleśnie, uczestniczyło 40 osób.

14 czerwca 2012 r. seminarium odbyło się w Zespole Szkół Nr 1 im. A. Mickiewicza w Lublińcu, uczestniczyło 37 osób.

30 października 2012 r. seminarium odbyło się w Zespole Szkół w Ozimku, uczestniczyło 49 osób.

6 listopada 2012 r. seminarium odbyło się w Liceum Ogólnokształcącym Nr 1 im. M. Kopernika w Opolu, uczestniczyło 29 osób.

9 listopada 2012 r. seminarium odbyło się w Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Strzelcach Opolskich, uczestniczyły 42 osoby.

22 listopada 2012 r. seminarium odbyło się w Zespole Szkół Mechaniczno-Elektrycznych w Gliwicach, uczestniczyło 49 osób.

Łącznie w saminiach informacyjnych uczestniczyło 327 osób. W ramach projektu została wydana w języku polskim broszura nt „Mniejszości bogactwem regionu”. Broszura opisuje mniejszości narodowe i etniczne w Polsce, z wyszczególnieniem sytuacji mniejszości niemieckiej, czyli najliczniejszej w naszym kraju. Broszura zawiera również informacje na temat praw i obowiązków wspomnianych grup, gwarantowanych przez polskie ustawodawstwo w tym zakresie, porusza temat tolerancji, wskazuje postawy godne naśladowania, służące budowaniu więzi społecznych, opartych na wzajemnym zrozumieniu, otwartości i tolerancji.

Projekt „Polska krajem dla wszystkich” zrealizowano dzięki dotacji Ministra Administracji i Cyfryzacji.

„Dwa to więcej niż jeden” - działania wzmacniające polsko-niemiecką dwujęzyczność w Polsce

Luty-Grudzień 2012, województwo śląskie i opolskie

„Dwa to więcej niż jeden” - działania wzmacniające polsko-niemiecką dwujęzyczność w Polsce jest innowacyjnym projektem DWPN, który dotąd jeszcze nie był realizowany na taką skalę w Polsce.

W ramach kampanii, w 2012 r. prowadzono następujące działania na rzecz polsko-niemieckiej dwujęzyczności w Polsce:

1. Kontynuacja tzw. Spotkań Eksperckich na terenie województwa opolskiego i śląskiego - już od 2010 roku Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej z powodzeniem organizuje tzw. Spotkania Eksperckie. Widząc szerokie zainteresowanie popularyzacją wychowania dwujęzycznego dzieci wśród środowiska mniejszości niemieckiej, DWPN postanowił kontynuować te działania i podjął się w 2012 roku organizację cyklu 10 takich spotkań, które przeznaczone były przede wszystkim dla rodziców i wychowawców, aby zachęcić ich do dwujęzycznego, polsko-niemieckiego wychowania swoich pociech. Oprócz aktywistów i działaczy mniejszości niemieckiej udział w spotkaniach brały także osoby, które posługują się językiem niemieckim na co dzień. Podczas spotkań szczegółowo

ukazane zostały zalety polsko-niemieckiej dwujęzyczności oraz przedstawiona jej bardzo ważna funkcja w życiu każdego z nas, tak zawodowym jak i osobistym.

Eksperci, pan **Waldemar Gaida**, wicestarosta Powiatu Strzeleckiego, specjalista w dziedzinie nauczania dwujęzycznego oraz **dr Małgorzata Wysdak**, Prezes Stowarzyszenia "ProLiberis Silesiae" przedstawiali zalety dwujęzycznego wychowywania dzieci i młodzieży, ale także odpowiadali na nurtujące rodziców oraz wychowawców pytania dotyczące pozytywnych aspektów polsko-niemieckiej dwujęzyczności w domu rodzinnym oraz szkole. Średnio, podczas każdego ze spotkań brało udział ok. 20 osób i to nie tylko tych posiadających dzieci w wieku przedszkolnym oraz szkolnym. Ponadto w spotkaniach uczestniczyli również nauczyciele i samorządowcy z poszczególnych miejscowości.

Spotkania Eksperskie w 2012 r. odbyły się w takich miejscowościach woj. opolskiego i śląskiego jak: Izbicko, Strzeleczyki, Ustron, Bogacica, Większyce, Chróścice, Tworków, Osowiec, Pogrzebień oraz Kielcza.

2. Kontynuacja Punktu Doradczego - każda zainteresowana osoba mogła zaczerpnąć w Punkcie Doradczym telefonicznie bądź elektronicznie wszelkich informacji o dwujęzycznym nauczaniu dzieci i młodzieży. Najwięcej zainteresowania wzbudzały informacje o szkołach dwujęzycznych, o szkołach z nauczaniem języka niemieckiego jako języka mniejszości niemieckiej w regionie oraz o sposobach organizacji takich zajęć w szkołach i przedszkolach. Często pytano również o prawnie uwarunkowane formy nauczania, kwalifikacje nauczycieli, jak również programy nauczania języka "mniejszościowego". Doradca wykonywał również pracę w terenie jeżdżąc po opolskich szkołach podstawowych i gimnazjach i przeprowadzając tzw. Spotkania Informacyjne. Jego zadaniem było przekonanie uczniów klas 6 szkół podstawowych oraz gimnazjalistów do wartości języka niemieckiego, posługując się wcześniej przygotowanym we współpracy z pedagogiem konspektem lekcji.

Zadaniem doradcy było także zebranie i opublikowanie na utworzonej stronie internetowej www.bilingua.vdg.pl informacji dotyczących dwujęzycznego wychowania, jak i wszystkich działań realizowanych w kampanii. Platforma www.bilingua.vdg.pl pełni jednocześnie rolę kompendium wiedzy, na temat rozwijających się technik i metod w procesie kształcenia dwujęzycznego.

3. Wydanie publikacji o polsko-niemieckiej dwujęzyczności w życiu osobistym – w celu skutecznego promowania zalet polsko - niemieckiej dwujęzyczności wydaliśmy publikację zawierającą wywiady ze znanymi osobami, dla których znajomość języka niemieckiego stała się istotnym przymiotem w drodze do sukcesu. Zamysłem powstania tej publikacji było ukazanie praktycznych wymiarów i korzyści z biegłego posługiwania się tym językiem.

W grupie znanych osobistości z życia politycznego, kulturalnego i sportowego, które zaprosiliśmy do udzielenia wywiadu znajdują się m.in.: **abp Alfons Nossol** - emerytowany ordynariusz opolski, **Władysław Bartoszewski** - publicysta, były więzień Auschwitz, pełnomocnik premiera ds. dialogu międzynarodowego, **Stefan Möller** – teolog, znany kabarecista i aktor filmowo-telewizyjny.

4. 3 spotkania informacyjne dla przedstawicieli kół DFK - w ramach projektu zorganizowaliśmy 1 spotkanie w woj. śląskim i 2 spotkania w woj. opolskim dla ok. 60 przewodniczących kół DFK (tak gminnych jak i powiatowych). Celem spotkań było poszerzenie wiedzy wśród działaczy mniejszości niemieckiej na temat wszystkich działań realizowanych w powyższej kampanii, aby stali się oni multiplikatorami w swoich środowiskach lokalnych. Celem spotkań było również szczegółowe omówienie wydanego w ramach kampanii poradnika pt.: **VADEMECUM. Język niemiecki jako język mniejszości w praktyce**, w celu uświadomienia przedstawicieli kół DFK województwa śląskiego i opolskiego o stanie oświaty mniejszościowej, prawodawstwie w tym

zakresie oraz możliwościach nauczania języka niemieckiego jako języka mniejszości. Uczestnicy otrzymali również bezpłatnie wydaną w ramach kampanii broszurę i płytę CD "Dwa języki, podwójna szansa" oraz Vademecum w celu rozpowszechnienia otrzymanych materiałów oraz zdobytej podczas spotkania wiedzy wśród środowiska mniejszości niemieckiej.

5. Konferencja popularno-naukowa w Katowicach - konferencja zorganizowana w partnerstwie z Instytutem Badań Regionalnych Biblioteki Śląskiej, odbyła się dnia 14 listopada 2012 r. w Bibliotece Śląskiej w Katowicach. Grupą docelową byli przede wszystkim przedstawiciele władz samorządowych oraz osoby posiadające praktykę, wiedzę i chcące zająć się nauczaniem dwujęzycznym w Polsce. Konferencja miała na celu poszerzenie wiedzy z zakresu oświaty mniejszościowej jak również nauczania języka niemieckiego w regionie. Kulminacyjnym punktem konferencji był wykład pana Waldemara Gaidy, eksperta ds. nauczania dwujęzycznego w Polsce, który wzbudził wśród słuchaczy wiele emocji przedstawiając niemieckie szkolnictwo mniejszościowe. Przede wszystkim temat subwencji oraz możliwość składania wniosków wzbudziły zainteresowanie uczestników. Na pytanie kluczowe konferencji czy język niemiecki uznać można jako niewykorzystaną, zaprzepaszczoną szansę w regionie, paneliści dyskusji podsumowującej odpowiedzieli twierdząco. Pani **dr Katarzyna Michalak** z Nauczycielskiego Kolegium Języków Obcych w Tychach podała przykład wykorzystanej szansy za granicą podając przykład Holandii i Rumunii, gdzie nauczanie języka mniejszości narodowej jest dużo bardziej rozwinięte niż w Polsce. Potwierdziło to wypowiedzi prelegentów, iż szansa w województwie śląskim jest faktycznie niewykorzystana.

6. Tłumaczenie poradnika Vademecum na język niemiecki - w roku 2012 przetłumaczone na język niemiecki zostało wydane już wcześniej **Vademecum. Język niemiecki jako język mniejszości niemieckiej w praktyce**, opracowania pana Waldemara Gaidy - uznanego eksperta w dziedzinie edukacji mniejszości niemieckiej w Polsce. Wersja niemiecka Vademecum to pierwszy poradnik przedstawiający wszelkie regulacje prawne oświaty mniejszości niemieckiej w Polsce wydany w języku serca.

7. Podróż studyjna do Danii - od 11 do 14 października 2012 r. odbył się wyjazd studyjny do Danii, w którym udział wzięli uczestnicy czerwcowego szkolenia pt.: „**Przygotowanie kadr do prowadzenia szkół dwujęzycznych w Polsce**” zorganizowanego przez DWPN.

Przy wsparciu Niemieckiego Stowarzyszenia Szkół i Języków, zaplanowano odwiedzinę w instytucjach oświatowych w mieście Aabenraa. Zwiedzani następujące placówki: prywatną szkołę podstawową, niemieckie gimnazjum, przedszkole wraz z żłobkiem oraz niemiecką szkołę z internatem, przeznaczoną dla młodzieży w wieku od 14 do 18 lat. Wszyscy byli pod wrażeniem wyposażenia szkół, które na co dzień dają młodzieży ogromne możliwości rozwoju nie tylko w kontekście nauki języka niemieckiego ale także zapoznania się z niemiecką kulturą.

W wszystkich tych placówkach uczestnicy mieli możliwość dokładnego ich zwiedzenia co przede wszystkim dla nauczycieli powinno być inspiracją do wprowadzenia zmian w swoich szkołach w Polsce. Uczestnikom przedstawiono zasady funkcjonowania tych instytucji oraz wszelkie ciekawostki związane z urozmaicaniem nauki dwujęzycznej w tych instytucjach.

Podczas podróży nie brakowało także ciekawych wykładów. Uczestnicy zapoznali się z niemieckim systemem szkolnictwa w Południowej Jutlandii, z historią mniejszości niemieckiej w Północnym Szlezwiku w kontekście życia mniejszości w dzisiejszych czasach oraz jej źródłami finansowania.

Przez te kilka dni, uczestnicy mieli możliwość nie tylko zwiedzenia niemieckich szkół w Danii, ale również okazję do nawiązania kontaktów z członkami mniejszości niemieckiej tak licznie

zamieszkałej w rejonie Półwyspu Jutlandzkiego, co miało ich zainspirować do dalszych działań w swoich strukturach DFK.

Szkolenie specjalistyczne pt.: "Przygotowanie kadr do prowadzenia szkół dwujęzycznych z Polsce"

15 - 16 czerwca 2012 r., Zakrzów

W dniach 15 - 16 czerwca 2012 r., przy wsparciu finansowym Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji odbyło się w Zakrzowie pierwsze innowacyjne szkolenie specjalistyczne pt.: **"Przygotowanie kadr do prowadzenia szkół dwujęzycznych w Polsce"** zorganizowane przez DWPN. W półtoradniowym szkoleniu udział wzięło 25 uczestników z województwa opolskiego i śląskiego, należących do środowiska mniejszości niemieckiej, grona nauczycieli, jak również przedstawicieli instytucji oświatowych. Referentami szkolenia byli wysokiej rangi specjaliści z zakresu nauczania dwujęzycznego, którzy dołożyli wszelkich starań, aby dokładnie przekazać uczestnikom wszelką, niezbędną do zakładania oraz administrowania szkół dwujęzycznych wiedzę z prawnego oraz finansowego punktu widzenia.

Gośćmi honorowymi byli pan **Dobiesław Rzemieniewski** z Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji oraz pani **Grażyna Płoszajska** z Ministerstwa Edukacji Narodowej w Warszawie. Podczas pierwszego referatu na temat polityki państwa polskiego względem potrzeb edukacji mniejszościowej, pan Rzemieniewski przedstawił zachowanie tożsamości kulturowej, narodowej jako najważniejszy cel polityki narodowościowej państwa polskiego. Przedstawicielka MEN natomiast, wprowadzając słuchaczy w temat swego referatu nt. prawodawstwa w zakresie edukacji mniejszościowej oraz zmienionego rozporządzenia ws. edukacji mniejszościowej w szkołach i przedszkolach, wyjaśniła szczegółowo tzw. rozporządzenie tożsamościowe MEnu oraz przedstawiła zmieniające rozporządzenie MEN z dnia 14.04.2012 r., w którym zawarte są zaistniałe zmiany o ramowych planach nauczania. Radca prawny, pan Waldemar Piontek natomiast podał wszelkie prawne wskazówki zakładania stowarzyszenia oraz przedstawił możliwości zakładania stowarzyszeń przez rodziców i nauczycieli jako organ założycielski. Podczas szkolenia wystąpiła także opolska pani kurator p. Halina Bilik, która opowiadała o standardach szkół publicznych i niepublicznych, prawnych aspektach zakładania szkoły stowarzyszeniowej oraz o zasadach finansowania szkół publicznych i niepublicznych podając odpowiednie artykuły Ustawy o Systemie Oświaty. Podczas szkolenia przedstawione zostało również Vademecum - poradnik przedstawiający j. mniejszości jako język mniejszości w praktyce oraz przykłady dobrej praktyki w działalności szkoły stowarzyszeniowej oraz jej przełożenie na dwujęzyczność, posługując się doświadczeniami zaobserwowanymi podczas działalności szkoły oraz przedszkola w Raszowej. Na zakończenie szkolenia, podczas dyskusji, uczestnicy mieli możliwość bezpośredniego kontaktu z specjalistami, którzy bardzo chętnie odpowiadali na wszelkie nurtujące ich pytania.

Szkolenie nt. "Wzmacnianie struktur mniejszości niemieckiej w Polsce"

21-22 września 2012 r., Zakrzów

12-13 października 2012 r., Łubowice

26-27 października 2012 r., Komorno

9-10 listopada 2012 r., Turawa

Szkolenia w Zakrzowie, Komornie, Turawie (dla TSKN Województwa Opolskiego) i Łubowic (dla TSKN Województwa Śląskiego) miały charakter warsztatowy. Tematem szczegółowo omawianym w ramach tego projektu było wzmacnianie struktur mniejszości niemieckiej w Polsce. Ponadto

uczestnicy otrzymali liczne wskazówki oraz porady, które mają na celu poprawę i ulepszenie pracy mniejszości niemieckiej, aby działania wszystkich zarządów prawidłowo i sprawnie przebiegały oraz były skuteczne. Spotkania, które zostały zorganizowane przez Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej, Związek Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych w Polsce jak i Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Niemców na Śląsku Opolskim oraz Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Niemców na Śląsku cieszyły się ogromnym zainteresowaniem. Bernard Gaida, Przewodniczący ZNSSK w Polsce, oraz pan Norbert Rasch, Przewodniczący opolskiego TSKN mówili o ocenach i wnioskach płynących ze spisu powszechnego z 2011 roku. Prelegenci byli tego samego zdania, iż spisu powszechnego z 2011 roku nie można porównać ze spisem z roku 2002. Stwierdzenie te argumentowali obydwójce tak samo. Najsilniejszym argumentem było stwierdzenie o niemożności porównywania obu spisów, gdyż zawierały one różne pytania. Rafał Bartek, Dyrektor Generalny Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej prowadził dyskusję „Szanse i zagrożenia dla tożsamości śląskich Niemców”. Razem z uczestnikami szkolenia sporządzono wówczas listę z zagrożeń i szans, zauważalnych i odczuwalnych w środowisku mniejszości niemieckiej. Do stworzonej przez uczestników listy zagrożeń nawiązywał też dr Tomasz Grzyb ze Szkoły Wyższej Psychologii Społecznej, który starannie tłumaczył przedstawicielom DFK możliwe przyczyny tych problemów. Z perspektywy psychologa wyjaśnił wiele procesów w społeczeństwie regionu, które skutkują określonym zachowaniem, reakcjami wobec MN i zachowanie samych członków DFK. W punkcie programu „Działajmy i angażujmy innych” uczestnicy poświęcili dużo czasu na pracę w grupach, która stanowiła ważniejszą część całego programu szkoleń. W swoistej „burzy mózgów” wymyślali innowacyjne pomysły na nowe projekty. Działacze zostali podzieleni na 3 grupy. W poszczególnych grupach pracowano nad projektem dla określonej grupy odbiorców: dla dzieci, dla młodzieży oraz dla osób dorosłych. Nad każdą z grup czuwał doświadczony w organizacji projektów opiekun, który nakierowywał prace uczestników na określone działania, które spełniają określone kryteria i mogą zostać sfinansowane, które spełniają cele wzmacniania tożsamości niemieckiej, integracji z polską większością, kultywowania niemieckich obyczajów. W projekcie wzięło udział 103 osób z woj. opolskiego i śląskiego, którzy chcieliby jeszcze bardziej wzmocnić swoje wewnętrzne struktury lub piastują różne stanowiska w strukturach mniejszości niemieckiej w Polsce.

**Szkolenie pt.: „Realizacja projektu – od pomysłu do profesjonalnej realizacji. Szkolenie dla multiplikatorów w kontekście pracy przy projektach europejskich oraz polsko-niemieckich.”
6-7 lipca 2012 r., Zakrzów**

Szkolenie rozpoczęło się w piątek i zostało otwarte przez Dyrektora Generalnego DWPN p. Rafała Bartka oraz przedstawiciela Fundacji Konrada Adenauera, p. Falka Altenbergera. Następnie trenerzy wprowadzili uczestników w tematykę szkolenia, zostały nazwane potrzeby uczestników oraz cele merytoryczne dwóch dni szkoleniowych. W drugiej połowie dnia w grupach zostały poruszone tematy związane z zarządzaniem wydarzeniem oraz jego ewaluacją. Poza tym podkreślone zostały szczególnie aspekty związane z zespołem, jego dynamiką oraz jego kluczowymi zadaniami w obszarze pracy z zapraszającymi gośćmi. Ważnym tematem, który odzwierciedlał główne potrzeby uczestników szkolenia, były dobre praktyki z zakresu protokołu dyplomatycznego oraz tworzenie dobrego klimatu. Istotnym zagadnieniem dla grupy był aspekt budowania networkingu, który jest nieodzownym elementem pracy menedżerów projektu w organizacjach pozarządowych. Na koniec dnia przewidziana była rozmowa z p. Annemarie Franke, dyrektorką zarządzającą Fundacją „Krzyżowa dla Porozumienia Europejskiego” - temat

spotkania: „Aktualne problemy i wyzwania polityki polsko-niemieckiej”. Uczestników bardzo zainteresowały aktualne projekty oraz cele Fundacji. W drugim dniu uczestnicy zapoznawali się z tematem zarządzania kryzysem, rozpoznawaniem rodzajów zagrożenia, podejmowaniem decyzji z perspektywy menedżera. Ważnym punktem drugiego dnia szkolenia był aspekt utrwalania pozytywnego wizerunku organizacji. Kolejnym etapem szkolenia były zaprezentowane przez p. Altenbergera i p. Dmochowską zasady przygotowywania wspólnych projektów i współpracy z FKA. W ostatniej części dwudniowego szkolenia zostały zaprezentowane przez p. Woźniak standardy korespondencji, obowiązujące w DWPN oraz prezentacja i ocena działania nowej strony internetowej zaprezentowane przez p. Rotarskiego. Szkolenia zostało podsumowane przez Pana Dyrektora i zgodnie z harmonogramem zajęć punktualnie zakończone.

Cykl szkoleń w ramach projektu „Ożywianie lokalnych kół DFK 2012”

31 marca 2012 r., Jezuicki Ośrodek Xaverianum w Opolu

13-14 kwietnia 2012 r., Hotel Wieniawa we Wrocław

20 października 2012 r., Jezuicki Ośrodek Xaverianum w Opolu

Trzy szkolenia, które Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej we współpracy ze Związkiem Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych w Polsce zorganizował w ramach „Ożywiania lokalnych kół DFK 2012” stały się dla opiekunów projektów i koordynatorów regionalnych doskonałym źródłem informacji o zasadach prawidłowego przygotowywania, realizowania i rozliczania projektów. Oprócz merytorycznej części uczestnicy szkolenia mieli także okazję wysłuchania i dyskusji z liderami mniejszości niemieckiej zarówno ze swojego regionu jak i całej Polski. Dzięki szkoleniom zaangażowane w projekt osoby mogły wymienić się własnymi pomysłami oraz doświadczeniami w dotychczasowej realizacji projektów. Podsumowaniem każdego szkolenia była zawsze dyskusja panelowa, w której uczestniczyli liderzy mniejszości niemieckiej oraz krajowa koordynator projektu. Temat każdej z nich dotyczył znaczenia projektu „Ożywianie lokalnych kół DFK 2012”, trudności napotkanych przy jego realizacji oraz dalszych jego planów.

Badania interdyscyplinarne: „Wpływ ludności autochtonicznej pochodzenia niemieckiego oraz organizacji mniejszości niemieckiej na rozwój gospodarczo-społeczny regionu opolskiego”

Badania, których I etap rozpoczął się w 2012 r., mają charakter interdyscyplinarny i prowadzone są przez wybitnego ekonomistę, specjalistę z zakresu ekonomii rozwoju, ekonomii międzynarodowej, rynku pracy, polityki ekonomicznej, marketingu i ekonomii środowiska – prof. dra hab. Romualda Jończygo. Za całość prac oraz kierowanie merytoryczną stroną projektu odpowiada prof. dr hab. Romuald Jończy. Prócz bogatego warsztatu metodologicznego, badania oparte są na studiach literatury krajowej i zagranicznej, statystycznych materiałach źródłowych, danych udostępnionych przez organizacje mniejszości niemieckiej, a także na wywiadach środowiskowych.

Naszym zamysłem jest ustalenie wpływu niemieckiej oraz organizacji mniejszości niemieckiej na rozwój gospodarczo-społeczny regionu w ujęciu przestrzennym oraz określenie skali, kierunków i skutków transferu kapitału otrzymywanego i pozyskiwanego przez śląską ludność autochtoniczną oraz organizacje mniejszości niemieckiej w regionie. Ponadto pragniemy określić Niemców w regionie oraz organizacji mniejszości niemieckiej na ofertę edukacyjno-kulturalną i rozwój kontaktów międzynarodowych w regionie, a także związku obecności tejże ludności oraz

aktywności organizacji mniejszości niemieckiej z kierunkami prowadzonych działań polityki regionalnej.

Całość badania wraz z podaniem wyników zostanie zakończona w roku 2013.

**Spotkania dyskusyjne pt. „Fussball i Człowiek w XX wieku w cieniu polityki - boisko
piłkarskie jako arena polsko-niemieckich stosunków”
8 marca 2012 r., Opole**

Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej w Opolu zorganizował spotkanie dyskusyjne, podczas którego **Thomas Urban** opowiedział z nietypowej perspektywy, bo z boiska piłkarskiego, o stosunkach polsko-niemieckich.

Gość spotkania, dziennikarz, pisarz i długoletni korespondent "Süddeutsche Zeitung" w Warszawie, przedstawia w swojej książce "Schwarze Adler, weiße Adler. Deutsche und polnische Fußballer im Räderwerk der Politik" (w wolnym tłumaczeniu: "Białe Orły, Czarne Orły: niemieccy i polscy piłkarze częścią maszyny politycznej") piłkarzy, których zawile losy ukazywane są często w polsko – niemieckim kontekście.

Gość spotkania opowiadał również o dobrze znanym dla zgromadzonych, meczu z RFN w MŚ z 1974 roku, w którym Polacy pokazali się ze swojej jak najlepszej strony, zarówno pod względem, ducha sportu i ducha rywalizacji. Z biegiem czasu zmieniało się postrzeganie piłkarzy, zarówno w Niemczech jak i w Polsce, których pochodzenie oraz tożsamość za sprawą zawilej historii nie była oczywista i jednoznaczna.

Fani futbolu mieli również okazję usłyszeć parę anegdot z „kularów boiska piłkarskiego”, które wywołały uśmiech wśród zebranych. Nie zabrakło również odniesień do współczesnych piłkarzy: Miroslava Klosego, Lukasa Podolskiego, i Adama Matuszczyka, których życiorys lub tradycje rodzinne wpisują się także w poruszaną na spotkaniu tematykę.

**„Dziadek z Wehrmachtu”
Projekt nagrania i archiwizacji wspomnień byłych żołnierzy Wehrmachtu
pochodzących z terenów Polski
Wystawa na podstawie nagrań powstanie jesienią 2013 roku**

Projekt mający na celu **udokumentowanie historii żyjących w Polsce byłych żołnierzy Wehrmachtu** jest wspólnym przedsięwzięciem stowarzyszenia Genius Loci – Duch Miejsca z Rudy Śląskiej oraz Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej. W czasie drugiej wojny światowej w niemieckim wojsku służyło ok. 500 tys. osób z polskich obszarów wcielonych do III Rzeszy. Ponadto w Wehrmachcie walczyły setki tysięcy przedwojennych obywateli Niemiec ze Śląska, Prus Wschodnich i Pomorza Gdańskiego, którzy w wyniku zmian granic w 1945 roku stali się mieszkańcami państwa polskiego. Zamierzamy, nie oceniając ani nie wartościując, udokumentować losy byłych żołnierzy wcielonych do niemieckiego wojska i porozmawiać z nielicznymi żyjącymi jeszcze osobami, które nosiły niemiecki mundur i mieszkają na terenie Polski. Chcielibyśmy zapisać przeszłość pokolenia naszych dziadków i spróbować ją zrozumieć, aby móc z empatią przekazać nieproste historie takimi, jakimi są one dla nas, którzy mają szczęście żyć w zupełnie innej Europie niż ta, w której oni dorastali. **Zarejestrowane wywiady biograficzne staną się podstawą wystawy**, której otwarcie nastąpi jesienią 2013 roku. Ponadto zostaną zarchiwizowane w Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej oraz Archiwum Historii Mówionej prowadzonym przez Fundację Ośrodka „Karta” oraz Dom Spotkań z Historią w Warszawie.

Wydawanie dwujęzycznego (polsko-niemieckiego) dodatku do gazety regionalnej pt. „Heimat” w 2012 r.

W 2012 roku w ramach jednego z działań kampanii Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej i Związku Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych w Polsce, wzmacniającej dwujęzyczność polsko-niemiecką pt. „Dwa to więcej niż jeden”, finansowanej ze środków Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Republiki Federalnej Niemiec oraz ze środków Mniejszości Niemieckiej będących w dyspozycji Fundacji Rozwoju Śląska oraz Wspierania Inicjatyw Lokalnych w gazecie regionalnej, ukazującej się na terenie całego województwa opolskiego (czyli na terenie gdzie żyje największe skupisko Niemców w Polsce) - *Nowa Trybuna Opolska* ukazywał się cotygodniowy dodatek *Heimat* poświęcony życiu i działalności Mniejszości Niemieckiej, postrzeganej przez pryzmat grupy narodowościowej, która ma znaczący wpływ na dzisiejszy obraz socjologiczno-polityczny Polski, w tym województwa opolskiego. Postrzeganej również jako grupy, która identyfikuje się poprzez żywotny język niemiecki, i ten język pielęgnuje, co więcej propaguje jego zalety.

Grupą docelową dwujęzycznego dodatku *Heimat* była, więc, zarówno mniejszość niemiecka, jak i większość polska, która poprzez dodatek miała okazję poznać rzeczywiste obszary działalności MN w Polsce, a nie postrzegać tej grupy narodowościowej poprzez pryzmat stereotypowych spotkań „przy kawie i ciastku”, które to pokutują w dalszym ciągu u wielu przedstawicieli większości polskiej.

Heimat dzięki nieprzerwanemu ukazywaniu się na rynku wydawniczym województwa opolskiego od 2010, stał się pozytywną marką zarówno niemiecko-polskiej dwujęzyczności, jak i symbolem mniejszości niemieckiej, i jego wydawanie w dalszym ciągu, będzie przyczynkiem do ciągłego wzmacniania pozytywnego wizerunku Niemca w Polsce i ukazywania praktycznych aspektów niemiecko-polskiego bilingwizmu.

Obszar V

Wybrane publikacje Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej przygotowane i wydane w roku 2012

Dodruk publikacji

“Górny Śląsk - 20 historii z XX wieku”

Publikacja p.t. "Górny Śląsk - 20 historii z XX wieku" zawiera 20 tematów obejmujących historię regionu ubiegłego stulecia. Ponieważ obecnie istnieje jeszcze możliwość rozmowy ze świadkami znaczących, często też tragicznych wydarzeń XX wieku, to autorzy (Dawid Smolorz, Marcin Kordecki) przeprowadzili do każdego rozdziału kilka wywiadów z tzw. świadkami historii. Tym samym wypowiedzi są, obok popularno-naukowego wywodu, ważną częścią każdego tekstu, który został dzięki temu zabiegowi niejako "spersonalizowany". Nie jest to zatem suche nagromadzenie faktów, ale wyjątkowa możliwość poznania, jak dalece historia ukształtowała losy ludzi, którzy do dziś żyją na Górnym Śląsku. W książce zwraca się uwagę na fakty, bez których nie da się zrozumieć dzisiejszego Górnego Śląska. Ciągłe istnieją niezliczone pytania dotyczące przeszłości Górnego Śląska, na które nie tylko laicy, lecz także historycy i osoby zainteresowane historią regionu nie znają odpowiedzi. Nasza publikacja podejmuje próbę rozwikłania tych zagadek. Dlaczego do dziś używa się po części dialektu morawskiego na południu Górnego Śląska? Dlaczego wielu Górnoszlązaków hucznie świętowało 4 lipca 1954 roku? Dlaczego brytyjskie i amerykańskie samoloty regularnie bombardowały okolice Góry św. Anny w roku 1944? Co to było "Latający Ślązak"? Dlaczego imigranci ze wschodu jeszcze w latach 50tych liczyli na III wojnę

światową? Dlaczego Czechosłowacja chciała zaanektować tereny wokół Głuchołaz, Głubczyc i Raciborza w roku 1945? Dlaczego język niemiecki jest po części językiem ojczystym dla osób dorastających w latach 60tych i 70tych na Górnym Śląsku?

Publikacja „Zagłębie Ruhry i Górny Śląsk w sieci metropolii europejskich. Aglomeracje przemysłowe jako metropolitalne obszary miejskie”

Publikacja „Zagłębie Ruhry i Górny Śląsk w sieci metropolii europejskich. Aglomeracje przemysłowe jako metropolitalne obszary miejskie” jest efektem pracy oraz wynikiem zainteresowań naukowych prof. dr. Christopa Zöpla, długoletniego ministra ds. zagospodarowania przestrzennego w Nadrenii Północnej-Westfalii, a w latach 1999-2002 sekretarza stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych, który urodził się w Gliwicach. Na nasze zaproszenie, profesor odwiedził Górny Śląsk już trzykrotnie w 2010, 2011 oraz jesienią 2012 roku. Podczas tych wizyt miał on okazję osobiście zapoznać się z tendencjami rozwojowymi tzw. Metropolii Górnośląskiej. W aktualnej debacie politycznej na temat roli metropolii w Polsce często pomijany jest fakt, iż to właśnie Górny Śląsk należał do tych regionów w Europie, w których do jednych z najbardziej charakterystycznych procesów XX wieku należał szybki rozwój miast oraz proces urbanizacji, które stały się trwałym elementem rozkwitu cywilizacyjnego. Dziś przyjął on na świecie charakter trendu o skali globalnej w takim stopniu, że po raz pierwszy w historii naszego społeczeństwa połowa ludności świata mieszka w miastach. Głównym tematem niniejszej publikacji jest analiza przyszłych perspektyw dla Górnego Śląska oraz Zagłębia Ruhry, ze szczególnym uwzględnieniem problematyki podnoszenia poziomu życia w obu tych regionach.

Publikacja „Europejska karta języków regionalnych lub mniejszościowych jako narzędzie europejskiej polityki kulturalno-językowej”. Publikacja pokonferencyjna”

Publikacja zawiera referaty wygłoszone podczas konferencji popularno-naukowej o tym samym tytule, która odbyła się 29 maja 2012 r. w Kamieniu Śląskim.

Johan Häggman z Dyrekcji Generalnej ds. Tłumaczeń i Ośrodka Badań nad Wielojęzycznością i Translatoryką Komisji Europejskiej w swoim referacie przedstawia politykę kulturową w Europie, której fundamentem jest „jedność w różnorodności”, czyli zróżnicowane kultury i języków.

Realizację Europejskiej karty języków regionalnych lub mniejszościowych w ocenie administracji rządowej opisał **Dobiesław Rzemieniewski**, Naczelnik Wydziału Mniejszości Narodowych i Etnicznych w Ministerstwie Administracji i Cyfryzacji. Tematem referatu **dra Tomasza Wicherkiewicza**, Kierownika Pracowni Polityki Językowej i Badań nad Mniejszościami Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu jest natomiast różnorodność językowa i modele polityki językowej w Europie. Sytuację mniejszości narodowych w świetle realizacji Karty języków regionalnych lub mniejszościowych na przykładzie mniejszości niemieckiej w Polsce przedstawił **Waldemar Gaida**, Wicestarosta Powiatu Strzeleckiego.

Publikacja zawiera informacje dotyczące realizacji zasad ogólnych, zawartych w Karcie, do których należą zobowiązania państw do uznania języków regionalnych lub mniejszościowych, respektowanie ich geograficznego występowania, popieranie ich używania w mowie i piśmie, prywatnie i publicznie, wspieranie edukacji w tych językach na wszystkich poziomach nauczania. Stanowi ona źródło informacji w zakresie regulacji Karty języków, a szczególnie odzwierciedlenie jej stosowania w Polsce.

Dodruek publikacji
Górnoślązacy w polskiej i niemieckiej reprezentacji narodowej w piłce nożnej - wczoraj i dziś. Sport i polityka na Górnym Śląsku

Paweł Czado pisze w książce: „Každy kibic wie, że nie ma drugiego takiego miejsca jak Górny Śląsk. Tysiące talentów, setki klubów, mecze grane szmaciankami na hasiokach... Skomplikowana historia tej ziemi odciska wyraźne piętno na dziejach piłki nożnej i losach ludzi z nią związanych. Życiorysy sławnych śląskich piłkarzy, reprezentantów Polski i Niemiec, wcale się nie różniły od losów zwykłych Ślązaków.. Do życia wielu z nich brutalnie wkroczyła polityka, z reguły zupełnie im obojętna. Richard Malik, Ewald Cebula czy Gerard Cieślik nie wybierali czasów, w których przyszło im żyć – oni kochali futbol z całych sił i chcieli tylko grać w piłkę. To o nich jest ta książka.” Z okazji odbywających się w 2006 roku w Niemczech Mistrzostw Świata w Piłce Nożnej Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej przygotował dwujęzyczną publikację oraz wystawę pt.: „**Górnoślązacy w polskiej i niemieckiej reprezentacji narodowej w piłce nożnej. Sport i polityka na Górnym Śląsku**”. Od tego czasu minęło już parę lat, jednakże temat pozostaje po dzień dzisiejszy niezmiernie aktualny oraz fascynujący. Zarówno publikacja jak i wystawa cieszą się dużą popularnością inspirując nie tylko nas do dalszych przedsięwzięć na tym obszarze. W związku z organizowanymi przez Polskę i Ukrainę w 2012 roku Mistrzostw Europy zdecydowaliśmy się, aby nie tylko zaktualizować naszą publikację zapewniając jej czytelność, lecz także powiększyć ją i towarzyszącą jej wystawę o dalsze postacie górnośląskiego futbolu – niektóre z nich aktualnie reprezentują Polskę lub Niemcy. Pokazujemy tym, że temat polsko-niemieckich powiązań w sporcie pozostaje wciąż aktualny, wzbudza emocje w obu narodach oraz stanowi ogromny wspólny punkt odniesienia wielokulturowej tożsamości mieszkańców regionu. Mamy nadzieję, że zarówno niniejsza publikacja jak i towarzysząca jej wystawa, przybliżą Państwu zawite dzieje górnośląskich piłkarzy w XX wieku aż po czasy dzisiejsze. To próba ukazania powikłanej historii tego regionu oraz jego mieszkańców i stosunków polsko-niemieckich w odmiennej formie, bo przez pryzmat historii sportu na Górnym Śląsku. Historia życia górnośląskich futbolistów oraz ich kariery sportowe pokazują, jak wielki wpływ miały wydarzenia polityczne i historyczne na bieg indywidualnych losów górnośląskich sportowców. Ich osiągnięcia piłkarskie w świetle polityki historycznej i najnowszej są wielce pouczającą lekcją historii regionalnej, w której jest miejsce na otwarty dialog wpisujący się w debatę o naszym wspólnym górnośląskim dziedzictwie kulturowym.

„Tragedia Górnośląska jako barometr współczesnego dyskursu o Polakach i Niemcach?”

Publikacja „Tragedia Górnośląska jako barometr współczesnego dyskursu o Polakach i Niemcach?” jest pokłosiem konferencji zorganizowanej przez Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej, Instytut Historii Uniwersytetu Opolskiego oraz Instytut Pamięci Narodowej w Katowicach w dniu 19 kwietnia 2012 r.

Koniec Polskiej Republiki Ludowej, a zwłaszcza idąca za nim wolność słowa, pozwoliły nie tylko przerwać milczenie ofiar i ich rodzin, ale także wzbudzić w regionalnych stowarzyszeniach, organizacjach i władzach samorządowych potrzebę oddania hołdu tysiącom ofiar tej tragedii. Pomimo tych wszystkich pozytywnych zmian, które zaszły po 1989 roku, nadal brak jest całościowych teorii i monografii wyjaśniających wszystkie aspekty Tragedii Górnośląskiej. Znaczenie aktów terroru traktowane jest przez wszystkie strony dyskursu jako oczywiste, jednak animozje dotyczące ideologicznych i historycznych implikacji tej tragedii stanowią często przyczynę niezgodności wśród opisujących tragedię badaczy.

Mając na uwadze ogromne zainteresowanie oraz wydźwięk medialny kwietniowej konferencji wydaliśmy publikację, która stanowi zbiór wygłoszonych podczas niej referatów. Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej dzięki temu wydawnictwu pragnie budować klimat społecznej akceptacji dla upamiętniania tych tragicznych wydarzeń jako symboli głęboko zakorzenionych w długiej i powikłanej historii Górnego Śląska. Uporządkowanie tej problematyki w oparciu o polskie i niemieckie narracje historyczne zawarte w publikacji stanowi doskonały impuls do pogłębienia dyskursu na ten temat.

Przygotowanie do druku albumu fotograficzno-historycznego pt.:
„Śląskie dziedzictwo rodziny von Donnersmarck”

Po wydaniu albumu o Ballestremach zauważyliśmy, iż istnieje spore zainteresowanie społeczności lokalnej tematem potentatów gospodarczych na Śląsku, po których pamiątki mijamy co dzień. Mamy nadzieję, że atrakcyjna forma albumu, opatrzona dużą ilością fotografii i niezbędnymi informacjami merytorycznymi, rozwinie wiedzę mieszkańców naszego regionu, dotyczącą jednych z największych twórców potęgi przemysłowej Śląska zaś mieszkańcom innych regionów Polski pokaże inne, mniej znane i ciekawsze oblicze Górnego Śląska. Drugim niezwykle ważnym powodem, dla którego zależy nam na wydaniu tej publikacji jest jej dokumentacyjny charakter. Należy pamiętać, że dziedzictwo przemysłowe, choć coraz częściej doceniane wciąż jest narażone na zniszczenie, czego sami jesteśmy świadkami. Album będzie zatem dokumentacją stanu tu i teraz; po latach nabierze zaś wartości jako pamiątka epoki w której powstał. Niektóre budynki zostaną wyburzone, inne wyremontowane, kolejne zaś zaadoptowane do nowych potrzeb i – być może – utracą swój dzisiejszy wygląd. Warto w tym miejscu zwrócić uwagę, że drukowana publikacja ma wartość „stałą” a nie ulotną.

Przygotowanie do druku publikacji pt.:
„Atlas Historyczny Górnego Śląska w XX wieku. Zbiór map edukacyjnych”

Atlas będzie zawierał kilkadziesiąt map przedstawiających w graficznej formie najważniejsze wydarzenia w XX-wiecznej historii regionu. Wśród ważnych momentów z przeszłości Górnego Śląska przedstawiona zostanie m.in. sytuacja językowa w regionie w pierwszych dziesięcioleciach XX w. (czyli przed wielkimi ruchami migracyjnymi), sytuacja gospodarcza przed I wojną światową, walki w okresie powstań śląskich, wyniki plebiscytu, w ramach którego mieszkańcy Górnego Śląska mieli opowiedzieć się za przynależnością do państwa polskiego lub niemieckiego. Także mniej znane wątki z okresu kształtowania się granicy polsko-czechosłowackiej na Śląsku Cieszyńskim zostaną uwzględnione w ramach planowanego wydawnictwa.

Duża część atlasu poświęcona będzie funkcjonowaniu regionu w granicach dwóch państw w okresie międzywojennym. Tak więc obok kuriozów granicznych na wytyczonej w 1921 r. granicy polsko-niemieckiej w regionie, w formie graficznej przedstawiona zostanie m.in. komunikacja w podzielonym granicą regionie, niezrealizowane propozycje podziału Górnego Śląska po I wojnie światowej, życie mniejszości narodowych, sytuacja wyznaniowa, zmiany nazw miejscowych w okresie hitlerowskim oraz wyniki wyborów w polskiej i niemieckiej części regionu.

Polsko-niemiecka Biblioteka przy Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej w Gliwicach

Zbiory Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej znajdują się w Bibliotece Gliwickiej Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości z siedzibą w Gliwicach. Z księgozbioru DWPN korzystają głównie studenci Gliwickiej Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości z kierunków pedagogika, ekonomia i filologia. Studenci wybierają książki, które tematycznie związane są z ich tematami prac semestralnych i licencjackich a także z ich zainteresowaniami. Unia Europejska, polityka, poradniki, słowniki to działy cieszące się największym zainteresowaniem. Wśród osób spoza Uczelni księgozbiór wypożyczają studenci innych szkół wyższych z Chorzowa, Katowic, Mysłowic a także z Warszawy, Wrocławia czy Opola. Są to głównie osoby studiujące na kierunkach germanistyka, filologia polska, kulturoznawstwo, pedagogika, historia w tym historia sztuki, stosunki międzynarodowe. Z księgozbioru DWPN korzystają również wykładowcy Gliwickiej Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości. Działy, które cieszą się największą poczytnością wśród wykładowców to literatura, regionalia, edukacja, psychologia. **W 2012 roku w sumie wypożyczonych zostało 112 tytułów książek. Przy tym odnotowano zdecydowane zwiększenie ilości wypożyczeń w porównaniu do lat poprzednich co pokazuje coraz lepszą rozpoznawalność naszej biblioteki zarówno wśród gliwiczian jak i mieszkańców regionu zainteresowanych tematyką polsko-niemiecką.** Działalność polsko-niemieckiej Biblioteki ma na celu zapewnienie wszystkim zainteresowanym dostępu do najnowszych i najciekawszych wydawnictw z zakresu europeistyki, historii regionu, socjologii, polityki, gospodarki, kultury, sztuki i edukacji.

Obszar VI

Szkolenia i doradztwo – projekty unijne

Działalność Regionalnego Ośrodka EFS w województwie opolskim w roku 2012

W roku 2012 zintegrowane działania informacyjno-promocyjne, animacji, doradztwa i szkoleń skierowane do potencjalnych projektodawców oraz beneficjentów Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki z regionu województwa opolskiego, kompleksowo przyczyniły się do udzielenia pomocy przy wdrażaniu i aplikowaniu o środki EFS. Wszystkie usługi były dostosowane do bieżącego zapotrzebowania klientów Ośrodka - beneficjentów PO KL.

W związku z tym w 2012 r. Ośrodek zrealizował wszystkie założone rezultaty:

.Szkolenia: odbyły się 24 szkolenia, dot. procedur związanych z aplikowaniem o środki w ramach POKL,(możliwości pozyskiwania środków, kwalifikowalność kosztów EFS, procedury raportowania i rozliczania Projektów w EFS, monitoring, kontrola projektów EFS) oraz szkolenia specjalistyczne z zakresu zagadnień prawnych np.: Pomoc publiczna w projektach EFS, Prawo Zamówień Publicznych w projektach EFS, Zatrudnianie i rozliczanie personelu w projektach PO KL zgodnie z Kodeksem Pracy, Kartą Nauczyciela i wytycznymi MRR .

W szkoleniach uczestniczyło łącznie 343 osoby.

- .Doradztwo: udzielono 504,5 godzin doradztwa kluczowego w zakresie procedur aplikowania o środki EFS, realizacji projektów oraz rozliczania otrzymanych dotacji. 83 godziny przeznaczono na doradztwo specjalistyczne w zakresie Pomocy Publicznej oraz Prawa Zamówień Publicznych w projektach PO KL.

- .Animacja: w 2012 r. utworzono 3 partnerstwa na rzecz rozwoju oraz 7 partnerstw projektowych. Dodatkowo Animator wsparł 7 partnerstwa na rzecz rozwoju.

- .Informacja i promocja: w 2012 r. zorganizowano 24 spotkań

informacyjnych, w których uczestniczyło 691 osób. W ramach promocji ośrodka wydano 800 ulotek oraz zamieszczono 8 artykułów prasowych.

Łącznie działaniami Ośrodka objęto:

1. Organizacje pozarządowe - 163 osoby ze 107 instytucji.
2. Szkoły: podstawowe, gimnazjalne, ponadgimnazjalne, placówki edukacyjne w tym przedszkolne – 62 osoby z 51 instytucji.
4. Jednostki Samorządu Terytorialnego -203 osoby ze 121 instytucji.
5. Ośrodki Pomocy Społecznej i Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie – 36 osób z 24 instytucji.
6. Inne podmioty – 208 osób ze 157 instytucji.

W miesiącu wrześniu przeprowadzono konferencję pt. "Kapitałni w Opolskiem", której celem było podsumowanie realizacji Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w naszym regionie oraz wręczenie nagród i wyróżnień dla najciekawszych projektów, realizowanych w ramach tego programu. W kapitule oceniającej projekty było dwóch pracowników Regionalnego Ośrodka EFS w Opolu, Pani Kalina Polok oraz Pan Tomasz Kosowski.

Wszystkie działania Ośrodka w 2012 r. były odpowiednio dobrane do potrzeb klientów, niezależnie od formy kontaktu, na co wskazują również wyniki z ankiet ewaluacyjnych oraz wywiadów przeprowadzanych przez doradcę kluczowego i animatora regionalnego. Zespół ekspertów wspierał zarówno beneficjentów, którzy już realizują projekty w ramach PO KL, jak również zamierzających aplikować o środki. Aby podnieść skuteczność świadczonych usług eksperci dojeżdżali do siedziby beneficjenta. Doradca kluczowy oraz animator pełnił dyżur w siedzibie RO EFS oraz w terenie. Szkolenia organizowane były w zależności od potrzeb beneficjentów. Działania informacyjne najczęściej realizowane były telefoniczne. Zakres świadczonych usług był zróżnicowany w zależności od poziomu wiedzy beneficjentów.

proES extra– kompleksowe działania na rzecz wzmocnienia ekonomii społecznej

Celem projektu realizowanego od 23 listopada 2010 do 22 lipca 2012 był rozwój sektora ekonomii społecznej w województwie opolskim. Projekt realizowany był w partnerstwie z Opolskim Centrum Demokracji Lokalnej FRDL oraz Opolskim Centrum Wspierania Inicjatyw Pozarządowych. Projekt współfinansowany był ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, Priorytet VII Promocja integracji społecznej, Działanie 7.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej, Poddziałanie 7.2.2. Wsparcie ekonomii społecznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Uczestnicząc w projekcie można było skorzystać z następujących form wsparcia: doradztwo ogólne w ramach **Punktu Doradczego Ekonomii Społecznej**, doradztwo specjalistyczne w ramach **Superwizji podmiotów ES** oraz z „**Kuźni Ekspertów**” – profesjonalnej szkoły doradców ekonomii społecznej. Ponadto organizowane były **seminariach lokalne** oraz odbył się **Międzynarodowy Kongres Ekonomii Społecznej**. Udział w projekcie był całkowicie bezpłatny.

W ramach projektu powstał Punkt Doradczy Ekonomii Społecznej. Wsparcie w ramach Punktu skierowane było do osób zatrudnionych, członków oraz wolontariuszy z podmiotów ekonomii społecznej, w tym: organizacji pozarządowych, zakładów aktywizacji zawodowej, warsztatów terapii zajęciowej, spółdzielni pracy, spółdzielni inwalidów i niewidomych, spółdzielni socjalnych, przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego oraz kościelnych osób prawnych zainteresowanych założeniem spółdzielni socjalnej, osób fizycznych chcących założyć podmiot

ekonomii społecznej. Innowacyjnym przedsięwzięciem w ramach projektu było kompleksowe wsparcie dla podmiotów Ekonomii Społecznej w województwie opolskim, polegające na intensywnym doradztwie specjalistycznym (Superwizja) poprzedzonym analizą SWOT organizacji (analiza problemów, celów, zagrożeń i szans). Celem Kuźni Ekspertów było przygotowanie merytoryczne 15 osób z terenu województwa opolskiego do pełnienia roli animatorów ekonomii społecznej. Odbył się również cykl 15 spotkań regionalnych, które skupiały środowisko lokalne (podmioty Ekonomii Społecznej, instytucje rynku pracy, pomocy i integracji społecznej, jednostki samorządu terytorialnego) w celu przybliżenia istoty, znaczenia oraz praktycznych przykładów funkcjonowania podmiotów ES. Celem Międzynarodowego Kongresu ES była prezentacja dobrych praktyk i rozwiązań, stosowanych w celu wspierania ekonomii społecznej w Polsce oraz innych państwach Unii Europejskiej, a także wymiana wzajemnych doświadczeń i poglądów. Istotą spotkania było pokazanie lokalnym organizacjom i instytucjom konkretnych przykładów inicjatyw w obszarze ekonomii społecznej, które odniosły sukces w Polsce i innych krajach Unii Europejskiej. Eksperci z takich państw jak Niemcy, Austria, Włochy, Słowacja byli gości naszego Kongresu, co stworzyło jedną z nielicznych okazji bezpośredniej wymiany doświadczeń oraz nawiązania współpracy na przyszłość. Została również wydana publikacja podsumowująca Międzynarodowy Kongres ES.